meridionali cū Libra ſcorpione ſagittario aq̄rio ⁊ piſcib⁹: ita ꝙ ſex ſunt in p̄te meridionali: ⁊ ſex in p̄te ſeptētrionali ❡ Scd̄o ſequit̄. totum mundum eſſe diuiſum in .12. ſpheras. ſ. octo celeſtes. ⁊ .4. elementales. iuxta numerum .12. ſignorū zodiaci qui numerus eſt perfectus ratione perfectionis ſenarij: ex quo duodenarius cōponit̄: ⁊ quia denarius eſt alter numerus perfectus: cum ſit finis omniū numerorum ſimpliciū: ⁊ p̄ncipium cōpoſitoꝝ. Ideo q̄libet elementū concauū eſt in decuplo maius ſuo immediate contento: cū ex vno pugillo aq̄ generent̄ decē pugilli aeris. 2°. de generatione. ⁊ conſequēter quelibet ſphera celeſtis ſua imediate ꝯtenta eſt in decuplo maior: ita ꝙ ſphera mercurij eſt in decuplo maior ſphera lune: ⁊ ſphera veneris in decuplo maior ſphera mercurij: ⁊ ſic ꝯſequenter ad ſpheraꝫ ſignoꝝ que ponitur eſſe trecentoꝝ ſexaginta graduū: cum illa diuidat̄ in .12. ſigna: ⁊ q̄libet ſignum in tres facies que ſunt p̄ncipiū medium ⁊ finis: ⁊ quelibet facies in decē gradus: ꝓpter perfectionē numeri denarij. ex quibus omnibus ſequitur magnitudo illius orbis modo quo dictum eſt.

❡ Motus ſignoꝝ zodiaci fit ab oriente in occidēs: ceterorum v̄o oppoſito fit modo: quoꝝ motus nō retardāt motum octaue ſphere: ⁊ ad omniū ſpheraꝝ mot⁹ aer ⁊ ignis mouent̄ ab oriente in occidēs. Cap. XVII.

Supradictis adijciēdus eſt ſmo declarans diuerſitatem motuum ſignorum ⁊ planetarum ponendo primo iſtam concluſioneꝫ.

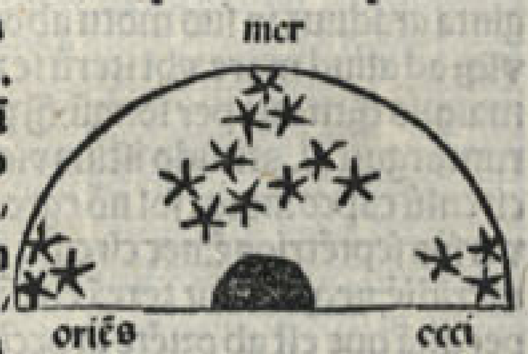

omnia ſigna i orbe zodiaci mouentur ab oriēte in occidēs. ꝓbat̄. ſigna mouent̄ ad illā ꝑtem ad quā tenēt reuolutū caput: ⁊ partem anteriorem ſed ad partem occidentis tenent reuolutū caput: ⁊ partē anteriorem. igitur ad illam mouent̄. pꝫ conſequētia cum maiori: quia oppoſituꝫ eſt inconueniens. ſ. ꝙ moueantur verſus caudam: vel nates: minor autem eſt euidens: quia in ortu ſignoꝝ videmus capita precedere caudaꝫ ⁊ nates ⁊ moueri verſus occidens. Illa pars vocat̄ oriens in q̄a ſigna mouent̄ ſurſum aſcendendo ſupra terram. Illa aūt eſt deorſum in qua ſigna mouent̄ deorſum deſcendendo ſubtus terraꝫ. Et iſte motus dicitur p̄mus motus: ſeu motus primi mobilis: aut motus celi diurnus. 24. horarum. ❡ Secūda cōcluſio. Singuli planete in ſuis orbibus mouentur motu oppoſito ab occidente in oriens. patet: quia quelibet res mundi habet ſuum oppoſitum ad maiorem operationem cognoſcibilitatem ⁊ perfectionem mundi: ſed orbis zodiaci mouet̄ ab oriente in occidens. igit̄ orbis planetarum mouetur ab occidente in oriens. patet conſequentia: quia non videtur aliter poſſe eſſe. Item dato oppoſito ſequeret̄ planetas intrare domuꝫ ſuam a parte poſteriori. ſ. per caudaꝫ ⁊ nates: q̄d eſt inconueniēs: quia non bene ſtaret dominū aliqueꝫ venire de longinq̄s partibus ⁊ intrare domūꝫ ſuaꝫ: ſuā gloriam: ſuaꝫ exaltationeꝫ non per anteriorem partem: ſed poſteriorem: ⁊ patet cōſequētia: quia ſi ſol mouetur ab oriēte in occidens: ⁊ leo qui eſt ſignum ſolis etiam mouet̄ illo motu tenendo partem anteriorem verſus occidens. igitur cum ſol intrabit leonem ingredietur per partem poſteriorem. ſ. nates ⁊ caudam: ⁊ exibit per anteriorem capitis: et q̄d dicitur de ſole reſpectu ſui ſigni: ſequitur de alijs planetis reſpectu ſuorum ſignoruꝫ: ꝙ intrabūt illa per partem poſterioreꝫ: ⁊ exibunt per anterioreꝫ. Et iterum rationabile eſt ꝙ planete a parte minus nobili que eſt occidens ratione deſcēſus ad partem nobiliorem que eſt oriens ratione aſcenſus. ❡ Tertia concluſio. Planete moti ab occidente in oriens non retardant motuꝫ octaue ſphere. p̄mo quia octaua ſphera pateretur violentiā: ⁊ coactioneꝫ: ⁊ per conſequēs non eſſet perpetua. 2°. quia nō moueretur vniformiter quo ad tēpus. ſed aliquādo velocius. ſ. quādo planeta retrogradat eundo verſus occidens cuꝫ octaua ſphera: ⁊ aliquādo tardius. videlꝫ quādo planeta dirigit̄ i parte ſuperiori epicicli eūdo verſus oriens impingendo octauaꝫ ſpheram: ſed illud eſt inconueniens: quia motus octaue ſphere eſt maxime vniformis cum ſit menſura omniū alioruꝫ motuū. 3°. quia octaua ſphera non eſſet perfecta ex quo indigeret auxilio planetarum in retardando motuꝫ ſuuꝫ. 4°. ſphera planetaruꝫ etiā retardaret̄ a ſphera ſignoꝝ: q̄d non eſt dicendum: ⁊ pꝫ conſequentia ex quo illi motus ſunt oppoſiti. ❡ Quarta concluſio. Celum ſignoruꝫ ⁊ planetarum aerem ⁊ ignem mouet ab oriente in occidens: ſed non terram ⁊ aquam. p̄ma pars patet. quia ſicut quelibet ſphera celeſtis ſupra lunaꝫ contactu ſui concaui mouet ſpheram inferioreꝫ ab oriente in occidens: ita ſphera lune cōtactu ſui concaui ſupra conuexum ignis debet illuꝫ mouere ab oriente in occidens: ⁊ conſequēter ſphera ignis debet mouere eodem motu ſpheram aeris. ❡ 2ª pars concluſionis declaratur ex eo. p̄mo ꝓpter grauitatem impedientē motum circularem aque vel terre per contactuꝫ ſuperioris elemēti. 2°. quia terra ⁊ aqua contrariant̄ ſimpliciter aeri ⁊ igni: ſed ignis ⁊ aer mouent̄ ab oriente in occidens. ergo tali motu non mouent̄ terra ⁊ aqua. patet cōſequentia quia per hoc probatur illa non moueri ſurſum: ſed ſolum deorſum. ❡ Tertio. ſi ſphera aque volueret̄ ſicut aliq̄n viſus eſt volui aer portando comethas cooperiret totam terram in circuitu veniendo ab oriente in occidens: ⁊ periret generatio animaliuꝫ. Ideo virtus celi debet tenere aquam imobileꝫ illo motu: vt ſemper terra ſit diſcoop̄ta aquis. ❡ Quarto vnum oppoſitoꝝ cognoſcitur per reliquum: ſicut album per nigrum: ⁊ motus per quietem: ſed celuꝫ perpetuo mouetur circulariter ꝓpter generationē. igit̄ terra que maxime diſtat ab eo dꝫ eſſe imobilis: ⁊ hoc voluit Ar. 2°. ce. di. ꝙ ſi celuꝫ mouetur neceſſe eſt terram quieſcere. quare ⁊c̄.

❡ Sub ſeptētrione terra eſt aquis diſcooperta: que plana aliqua parte reperitur que habitabilis habꝫ eſſe per mixtionem aquaruꝫ ſupra ⁊ infra ipſam que aque a mediterraneo mari ortū hn̄t ⁊ recurſuꝫ. Cap. XVIII.

Vbi terra ſit diſcooperta aquis: et de neceſſitate inequalitatis eius: ⁊ irrigationis aquarum eſt conſequenter dicendum. Ponendo aliquas cōcluſiones: quaꝝ p̄ma eſt iſta. ❡ Terra eſt diſcoop̄ta aquis ſub ſeptētrione.

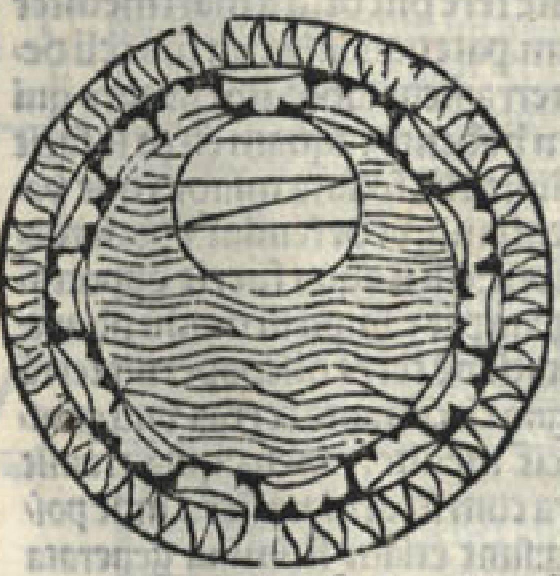

ꝓbat̄. ſub illa parte v̄r eē diſcoop̄ta terra: que ē nobilior ⁊ potētior: ſꝫ p̄s celi ſeptētrionalis ē nobilior ⁊ potentior ꝓꝑ multitudinē ſtellaꝝ: q̄ ibi maior eſt q̄ꝫ alibi. Unde ſicut magnes attrahit ferrum: ⁊ ipſum attractuꝫ retinet eleuatum ſurſum per virtutem impreſſam in ferrum: ita pars ſeptētrionalis celi ſua virtute multiplicata ad centrum mundi: propter generationem ⁊ habitationem animalium ad quam vigilat intelligentia celi: terraꝫ eleuat ſurſuꝫ faciens ceſſare aquas: ⁊ illam eleuatam

ſic perpetuo retinet vt aĩaliuʒ ſpecies ſint eterne. ¶ Et ſi queraẗ quãta quantitate eſt terra diſcoopta aquis. Reſpondeẗ ſm dicta ſapientũ: ꝙ ſola quarta pars eſt diſcoopta: qꝛ illa ſola ſufficit pꝛo generatione ⁊ habitatione aĩaliũ. ¶ Secunda cõcluſio. terra neceſſario eſt in aliqua parte plana: ⁊ in aliqua parte montuoſa. ꝓmo quia ſi eſſet plana ⁊ nõ montuoſa. vel ecõtra: in mũdo eſſet aliqua res ſine ſuo oppoſito: qđ eſt cõtra decoꝛem mũdi: ⁊ maioꝛem cognoſcibilitatẽ ⁊ opationẽ rerũ: ⁊ pʒ ꝯña. quia montuoſitas ⁊ planities opponũẗ: ſicut ſurſum ⁊ deoꝛſum. Itẽ celum de neceſſitate ẽ mõtuoſum ⁊ valloſum. igiẗ ⁊ terra. pʒ ꝯña. quia ita impͥmit celũ in terra: ſicut ſigillum in cera: ſʒ ad montuoſitatẽ ⁊ valloſitatẽ ſigilli impͥmẽtis in cera ſequiẗ mõtuoſitas ⁊ valloſitas cere. igiẗ ꝑifoꝛmiter ꝑ locuʒ a cã ad effectũ ex mõtuoſitate ⁊ valloſitate celi: ſeqẗ montuoſitas ⁊ valloſitas terre: añs declaratur: qꝛ̃ i celo ſunt alique ſtelle alte ⁊ alique depꝛeſſe. ideo ſi ducatur linea a duabus ſtellis depꝛeſſis ad ſtellam altam inter mediã reperiemus montẽ: ſed ſi repiẗ mons reperiẗ vallis. igiẗ ⁊c. ¶ Notãdum ꝙ quatuoꝛ de cauſis generanẗ mõtes. ꝓmo a terremotu pellente terram ad vnam vel ad ambas partes in magna quãtitate. Scđo ab aqua ducente lapides ⁊ terram ab vno loco ad alium locum. Tertio ab hominibꝰ vt pʒ de monte omnis terre in roma: ⁊ de multis alys ad cõcludenduʒ aquas. 4.º a celo: ſicut eniʒ fabꝛo eſt neceſſaria incus ad operanduʒ: ita celo mons ad ſubueniẽdũ terre habitabili: ſed faber non habẽs incudẽ faceret illam. igiẗ celum ſua virtute faceret montes per cõgregationeʒ lapidum ⁊ poꝛtationẽ terre: ſi non per terremotum: neqꝫ ꝑ aquaʒ: neqꝫ ꝑ hominẽ facti eſſent: ⁊ hoc ideo vt in terra habitabili operari poſſet. ¶ Tertia cõcluſio. terra habitabilis neceſſario habet permixtionẽ aquarũ ſupꝛa ⁊ ĩfra ipſam. ꝓbaẗ. aĩalia nõ poſſunt eſſe ſine plantis: quia plãte ſunt cibus animalium: nec plante ſine aqua. igiẗ ⁊c. Ideo virtus celi facit terram eſſe perfoꝛabilem: ⁊ ſpongioſam: ſicut ſeminatoꝛ ſuum agrum: ⁊ oꝛtolanus ſuum oꝛtum: vt aqua poſſit intrare per terram ⁊ currere intra venas eius in auxilium generationis minerarũ: ⁊ ad humectandum radices plantaruʒ: ⁊ ad exeunduʒ extra terram maxime in ſũmitate montiuʒ ad humectanduʒ montes ⁊ calefaciendũ riuos ⁊ flumina ad irriganduʒ terram: ad hoc vt generatio animaliũ atqꝫ plantarũ exiſtere poſſint. Et iſte vene aquaruʒ currẽtiuʒ intra coꝛpus terre ꝓpter maioꝛẽ vtilitateʒ ⁊ operationeʒ debent eſſe diuerſificate: ⁊ aque ſimilr̃ ſm oppoſitum: ita ꝙ quedam ſit groſſa: ⁊ quedaʒ ſubtilis: ⁊ quedam longa: ⁊ quedaʒ breuis: quedam mota ſurſum: ⁊ quedaʒ mota deoꝛſum: ſicut etiaʒ diciẗ de montibus ꝙ quidaʒ eſt magnus: ⁊ quidam paruus: quidã ſtrictus: quidam latus: quidam albus ⁊ quidaʒ niger. ¶ 4ª concluſio. aque incoꝛpoꝛate fere hñt oꝛtũ a mari mediterraneo: ⁊ recurſum ad ipſum. patet: quoniaʒ virtus celi debet impͥmere ⁊ operari ĩ terra: ſicut laboꝛatoꝛ in agro qui videns campũ inaquoſum habenteʒ aquam circa ſe facit foſſatum grande per mediũ: ⁊ alia foſſata minora que vadant per agrum reſpondentia illi: vt defendaẗ ⁊ pꝛeſeruetur ager quantuʒ eſt poſſibile: cui ſi aqua fuerit oppoꝛtuna accipit de foſſato ſpargens per campũ in modũ pluuie: ita virtus celi ꝓpter habitationẽ terre diſcooperuit terrã mittens intus a mari magno circũdante terraʒ vnũ grande bꝛachium maris: ꝙ diciẗ mediterraneuʒ: quia tranſit per medium terre: vt terra cum ſit arida: ⁊ ſicca inde poſſit humectari in qua terra: ſunt etiam flumina generata a riuis gradientia ad iſtud mediterraneuʒ mare: ⁊ hoc ab omni parte mundi. ſ. oꝛientali occidentali ſeptẽtrionali: ⁊ meridionali: vt vnaqueqꝫ res habeat ſuum oppoſitum: ⁊ ne lacus genereñ ſuffocantes terram. Ab iſto ergo mari implẽtur vene terre: ⁊ ex venis generantur riui: ⁊ ex riuis flumina caput facientia in eodem mari: vt verificeẗ vniuerſale illud dictuʒ: flumĩa egrediunẗ a mari: ⁊ ingrediũtur mare: ⁊ ſm iſtaʒ viaʒ continuaẗ tota aqua mũdi: ita ꝙ mare non augeẗ: neqꝫ flumina deficiũt. Et ſi queraẗ quomodo fluunt a mari flumina cuʒ aqua fluuioꝝ ſit dulcis: ⁊ aqua maris ſalſa. Diciẗ ꝙ aqua maris eſt ſalſa pꝛopter ſolem euapoꝛanteʒ ſubtile dimittẽdo groſſuʒ. Que inueniens terraʒ ſpongioſaʒ ⁊ cauernoſam virtute celi gradiẗ per ipſam purificantẽ aquã ⁊ retinentẽ ſalſedineʒ: ex quo ſequiẗ ꝙ aqua illa fit dulcis ⁊ egrediẽs facit riuos ⁊ flumina dulcis aque irrigantis terraʒ ⁊c.

¶ Mare mediterraneũ tranſit per longitudinẽ terre: qđ mare ab occidẽte in oꝛiens ẽ incipiẽs ab oceano. Et aque tam montium qꝫ planitierum a magno vel mediterraneo ſunt mari: ⁊ ideo terra cooperta aquis eſt impoſſibile habitari.

Cap. XIX.

DE oꝛtu maris mediterranei ⁊ đ augmento aquaꝝ ſuper terraʒ eſt aliquid dicenduʒ. ponẽdo ꝓmo iſtaʒ cõcluſioneʒ. Mare mediterraneuʒ trãſit per longitudineʒ terre: ⁊ non per latitudinẽ. ꝓbaẗ. Mare mediterraneuʒ eſt oꝛdinatũ a virtute celi: ꝓpter vtilitatẽ terre: ſed maioꝛẽ vtilitatẽ tribuit per longitudineʒ qꝫ per latitudinẽ. igiẗ ⁊c. minoꝛ pʒ: ex eo qꝛ maioꝛ eſt lõgitudo terre habitabilis qꝫ latitudo eiuſdẽ: qđ đclaraẗ ſic: ſol dans hitationẽ in terra facit vnã viã trecẽtoꝝ ſexaginta graduuʒ in ſuo motu ab oꝛiẽte circũ girãdo terram vſqꝫ ad aliud mare vbi iterũ ſe repit ĩ oꝛiẽte: ſʒ hec via eſt maioꝛis qꝫtitatis per longũ: qꝫ per latũ. igiẗ ⁊c. Mioꝛ iterum arguiẗ. Latitudo iſtius vie eſt a circulo cãcri vſqꝫ ad circulũ capͥcoꝛnȳ: qꝛ ſol nõ egrediẗ circulũ cãcri: qñ vadit verſus ſeptẽtrionẽ: nec circulũ capͥcoꝛnȳ qñ vadit verſus meridiẽ: neqꝫ circuit terrã circũcirca per iſtã viã: ſic facit per aliã que eſt ab oꝛiẽte in occidẽs: ſed facit ſic trãſiẽs ꝑ viã aliquã: q qñqꝫ vadit per mediũ ipſius: qñqꝫ ꝑ extremitates: qñqꝫ ab vna ꝑte: ⁊ qñqꝫ ab alia: nõ tñ egrediẗ ad eũdem ꝑ cãpos. Et ꝑ mediũ iſtius vie ab oꝛiẽte in occidens trãſit circulus equatoꝛis declinãs a circulo cãcri viginti tribus gradibꝰ. ⁊. 51. minutis: ſm ſentẽtiam ptolomei qui circulus eſt ab vno latere iſtius vie v̾ſus ſeptentrionẽ ad modũ vnius foſſati: ⁊ circulus capͥcoꝛnȳ: q eſt ab alio latere diſſidͦ verſus meridiem in modũ alterius foſſati eſt declinatꝰ in idẽ. igiẗ via hͤ erit ꝑ latũ a ſeptẽtrione in meridiẽ 47. gradus: ⁊. 42. minuta: ⁊ ꝑ lõgitudinẽ ab oꝛiẽte ad occidẽs trecẽti ſexagita gradus. g̃ maioꝛ ẽ lõgitudo iſtiꝰ vie qꝫ latitudo: qđ erat ꝓbãdũ. ¶ 2ª ꝯ. mare mediterraneũ ẽ ab occidẽte in oꝛiẽs ĩcipiẽs a mari magno vel oceano. ꝓbaẗ. iſtud mare trãſit ꝑ lõgitudinẽ terre. g̃ rõnabile eſt ꝙ ĩcipiat a ꝑte minꝰ nobili ꝓgrediẽs ad ꝑtẽ nobilioꝛẽ: ſʒ occidens eſt ꝑs celi minus nobilis oꝛiẽte. g̃ iſtud mare incipit ab occidẽte ⁊ vadit v̾ſus oꝛiẽs: veniẽs aũt ad oꝛiẽs tantuʒ quãtũ neceſſe eſt dʒ reuolui ꝓpter maioꝛẽ vtilitatẽ vt occupet plus de terra: ⁊ vt flumĩa que veniũt ab oꝛiente: et ab alys partibus poſſint melius in ipſum ingredi: hec aũt reuolutio caput et finem habere debet ađ partem ſeptẽtrionis que nobilioꝛ eſt parte meridiei. ¶ Tertia concluſio. aqua continua montium ⁊ planicieꝝ a mari mediterraneo eſt oꝛiginaliter ⁊ a mari magno. Iſta cõcluſio pʒ ex eo qꝛ nõ põt eſſe a pluuia vel niue cum aqua habens oꝛiginem a pluuia ſolum ⁊ niuibus non continue duret. vt igitur pꝛincipium iungatur fini ⁊ perpetuo cõtinuetur aqua in montibus ⁊ fluminibus ſuper terrã mare magnũ plurimuʒ abũdãs aquis exiſtẽs graue ſuꝑ terram pellit mare mediterraneum intra longitudinẽ terre: mare autẽ mediterraneum repeniẽs terrã ſpongioſam ⁊ poꝛoſaʒ pellit

partes eius vſq₃ ad ſummitatem montiū a quibus deſcēdens facit perpetua flumina. Jte₃ virtus celi ſollicita ad generationem more magnetis ferrum trahit a mari mediterrneo aquam ad ſūmitates montiū: propter generationem ꝛ nutritionem plantarum ꝛ animalium: ꝛ quoniā nullum violentū eſt perpetuū: ꝛ iſte motus eſt perpetuus oportet concedere aquam naturaliter moueri etiam non declinando vacuu₃: nec hoc eſt incōueniens: quia motus talis eſt ab extriſeco paſſo ꝯferēte vim: ꝯcurrit. n. ad motum hūc duplex agēs extriſecū. ſ. mare magnū: ꝛ v̄tus celi ꝛ ꝯñter duplex paſſum confert vim nālis inclinationis. ſ. paſſu₃ qđ eſt materia: ꝛ paſſum: qđ eſt forma: materia enī iclinaꝫ ad motū ꝑpter generationē plantaꝝ ex illa aqua: ad qua₃ generationē motus ille a natura ordinaꝫ: quēadmodū materia ꝯfert vim in motu₃ ſurſum vapoꝝ ꝛ exalationū: forma etiā ꝯfert vim per inclinationē: quia nāliter iclinaꝫ moueri a ſtatu impfecto ad ſtatū ꝑfectū: ſicut ferrū ad magnetē: modo aqua cōtinue perficitur ꝛ ſubtiliaꝫ tranſeūdo per terrā: ꝛ per mōtes. ❡ 4ª ꝯcluſio. ipoſſibile eſt totam terrā habitabilē eſſe cooptā aquis. ꝓbaꝫ. ſi ſic: aut igiꝫ mari magno vl̄ mediterraneo: aut a diluuio ex abūdantia pluuiaꝝ. nō a mari magno: qꝛ centrum magnitudinis terre nō pōt fieri cētru₃ mūdi cum illud a virtute celi termieꝫ ſupra mediū mūdi: nec a mari mediterraneo: quia nō creſcit ꝑpter ꝯtinuū defluxu₃ aq̄ꝝ ab ipſo ad radices terre ꝛ ſūmitates mōtiu₃: nō etiam a diluuio: qꝛ l₃ iterdū ex forti ꝯiunctione ſtellaꝝ oriaꝫ fortiſſima et ꝓfundiſſima pluuia coopiens aliqđ clima: nō tamē tota₃ terrā ꝑpter cauſam ſtellaꝝ habētiu₃ ſignationē poteſtatem ꝛ dominiu₃ magis in vno loco terre q̄₃ i alio. Ex iſta cōcluſione ſeqtur ꝙ ſi diluuiū aq̄ euenit ꝑpter maxima₃ ꝯiunctionē ſtellaꝝ humidā ad purgandū vicia terre: ꝛ in mundo nihil repiꝫ ſine ſuo oppoſito: op₃ expectare maximam ꝯiunctionē ſtellaꝝ ſiccā inducentē ignem in aliqua parte terre cōburentē illam ſimul cum aere ꝑpter purgationem peccatoꝝ. Jō ſapiētes illius patrie ꝓuidētes ꝯiunctionē illā peſtiferā humidā vel ſiccā ꝑ ſciētia₃ ſtellaꝝ ſi euadere voluerit debēt ab illo loco recedere.

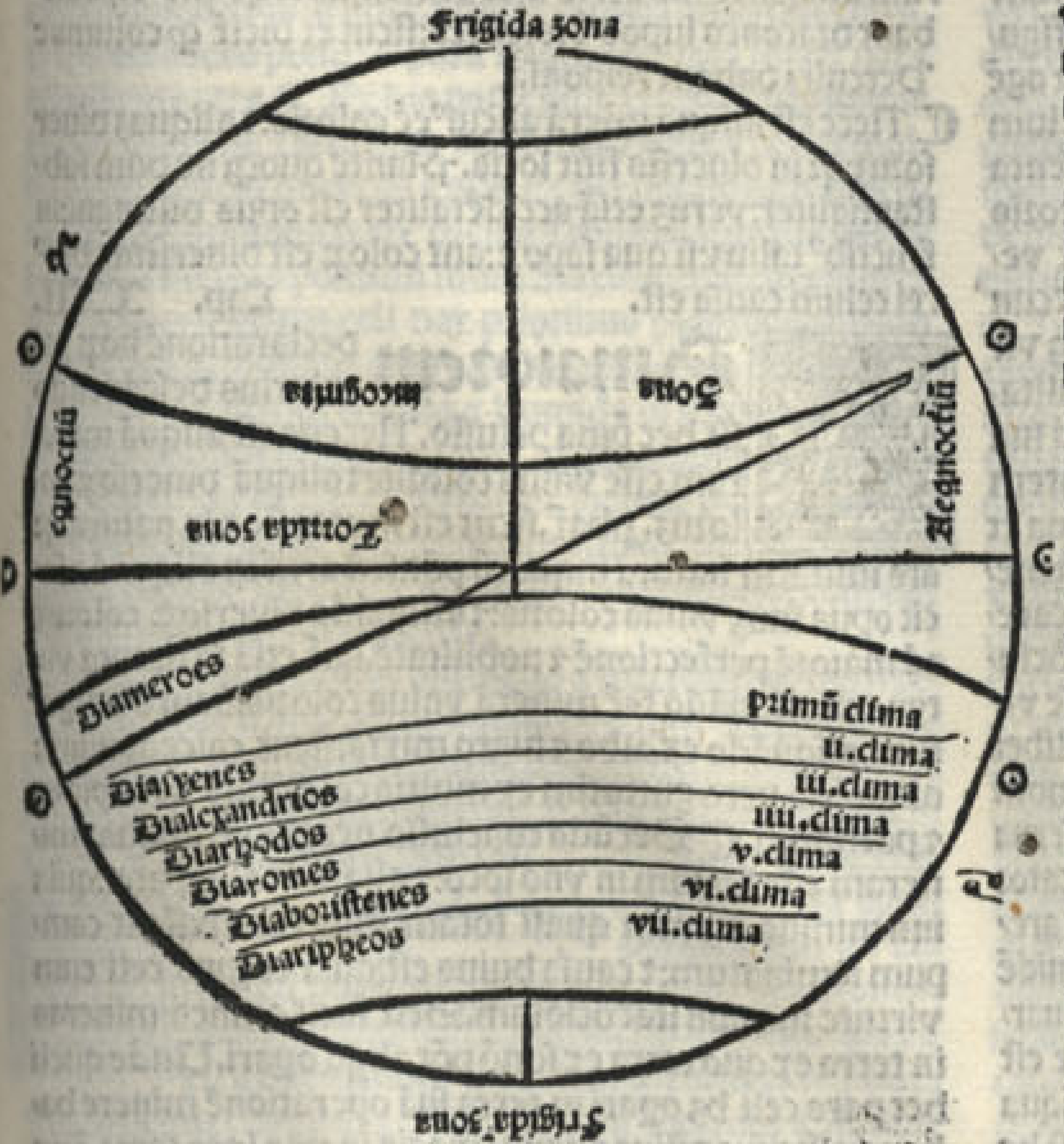

❡ Terra habitabilis congrue eſt diuiſa in ſeptem climata que diuiſa ſunt ab oriente in occidens per longitudinem habentia initium ꝛ numerationem ab equatore ad ſeptētrionem: quorum maius id dicitur alys quod imediatius eſt equatori. Cap. XX.

PRo declaratione dictorum venio ad diuiſionem climatum. ponendo p̄mo iſtam cōcluſionem. terra hitabilis ſeu diſcooperta aquis ē cōgrue diuiſa in ſeptem partes quas climata vocamus. probatur. ſeptem planetis diuiſu₃ eſt celum ſignorum in ſeptem partes: in quibus habent poteſtatem ꝛ dominium inequaliter. igitur a fortiori. 7. planetis diuidenda eſt terra in ſeptem partes quibus inequaliter dominētur. patet conſequentia ꝛ antecedens arguitur. nam ſaturnus qui eſt dominus capricorny et aquary habet in illis maiorem operatione₃ q̄₃ in alys ſignis: ꝛ Juppiter qui eſt dominus ſagittary: ꝛ piſcis etiā habet in his maiorē operationem q̄₃ in alys: et conſequenter ſol habet maiorem operationem in Leone q̄₃ in alio ſigno: et ita de alys ſuo modo. ❡ Secunda concluſio. ſeptem climata ſunt diuiſa ab oriente in occidens ſcḋm longitudinem: ꝛ non a ſeptentrione ad meridiem ſcḋm latitudinem. Jta ꝙ quelibet climata habēt vnū caput ad oriens: ꝛ aliđ ad occidēs: nō autem vnum ad equatorem: ꝛ aliud ad ſeptētrionem. probatur. perfectio vniuerſi conſiſtit in variatione ꝛ oppoſitione rerum: vt vnum per aliud cognoſcatur: ſicut eſt calor ꝛ frigus: amarum ꝛ dulce: temperatum ꝛ diſtemperatum. igitur climata non poterant eſſe eiuſdem modi. ſed fuit neceſſariu₃ ꝙ vnum eſſet temperatum: ꝛ aliud diſtēperatum. Et ſi inuenitur clima faciens homines albos: per oppoſitum eſt neceſſariu₃ ꝙ inueniatur clima faciēs hoīes nigros: que omnia reperiuntur diuidendo climata per longitudinem ab oriente in occidens: diuidendo aūt per latitudinem a ſeptētrione ad meridiem omnia quaſi ſunt eiuſdem modi: quia omnia eſſent a latere equatoris habentia ſemper equalitatem dierum ꝛ noctiu₃ ſimilitudinem graduale₃ frigiditatis ꝛ caliditatis omni anno bis eſtatem ꝛ hyemem: colligerentq₃ bis frumentum ꝛ vinū: ꝛ eſſent omnia equalia i bono ꝛ malo. ❡ Tertia concluſio. climata habent initium ꝛ numerationem ab equatore ad ſeptētrionem. Jta ꝙ p̄mum clima eſt a latere equatoris: ꝛ reliqua omnia degradando procedunt vſq₃ ad ſeptimu₃: qđ eſt in vltima habitatione verſus ſeptentrionem. probatur. Jllud qđ eſt nobilius ꝑpter ſuam temperātiam q̄₃ aliquod aliud: rōnabile eſt ꝙ ſit caput et dicatur primum: ꝛ alia numerenꝫ ab illo: ſed circulus equatoris eſt terminꝰ latitudinis omnium climatum. igiꝫ dignū eſt ꝙ numeratio climatum incipiat a latere equatoris.

❡ Quarta concluſio. Primum clima. ſ. quod poniꝫ a latere equatoris omnibus alys dicitur eſſe maius. Probatur. illud clima dicitur eſſe rationabiliter maius in quo maior bonitas ꝛ vtilitas reperitur: ſed in p̄mo climate maior bonitas ꝛ vtilitas repiꝫ. igiꝫ illđ eſt maius. p₃ ꝯña cu₃ maiori: quia in maiori corpore eſt maior virtus: ꝛ plus influit celum in maiori q̄₃ in minori corpe: ꝛ minor arguiꝫ: qm̄ in illo loco ē ſūmū tempamētū ꝑpter equalitatē dieꝝ ꝛ noctiū calitatē ꝛ friditatē ibi eſt abūdātia reꝝ: qꝛ colligūt bis iāno: ꝛ ꝯñter ibi hoīes debēt eſſe magis diuites ꝛ ſapiētes ꝛ maioris vite. ❡ Ex predictis ſequitur p̄mo. ꝙ terra non eſt circulariter diſcooperta aquis: quia cum medium in circulo ſit maius extremis. p̄mu₃ ꝛ vltimum clima eſſent minora alys: ſ₃ eſt pyramidalr vl̄

triangulariter diſcoopta aquis a ỽtute celi faciēte ceſſare aquas illo modo: vt p̄mum clima eſſet alijs maius. ¶ 2° ſequit̃ ꝙ cum terra ſit diſcoopta verſus ſeptētrionē mare videt̃ compꝛehēdere fines p̄mi climatis a pte meridiei ab oꝛiēte ad occidēs. Ideo Alphꝛaganus poſuit mare cōpꝛehēdere illud: qꝺ ptrāſit termīos p̄mi climatis a parte meridiei: ⁊ nō ſunt ibi multe habitatiōes. ¶ 3°. ſeqt̃ ꝙ ſaturnus eſt dn̄s p̄mi climatis: qꝛ ſaturnus eſt p̄m⁹ planetarum cuȝ ſit altioꝛ: ⁊ habet maioꝛē ſpherā alijs: igit̃ dignū eſt ꝙ habeat maius: ⁊ p̄mū clima. Deīde ſaturnus: quia ē laboꝛatoꝛ terre ad colligendum fructum requirit magis tempatū locū terre: huiuſmodi aūt eſt p̄mū clima. ¶ 4°. ſequit̃ ꝙ iuppiter eſt dn̄s ſc̄di climatis ⁊ venus tertij: ⁊ ſic ꝯñter. quia nō apparet ratio: quare p̄mo planete attribuitur p̄mū clima: gn duo planete ſm̄ clima: ⁊ ſic per oꝛdinē vſqꝫ ad finē. Et ſi ex his arguit̃ ſaturnuȝ eſſe nobilioꝛem ſole: quia habet nobilius clima. negat̃ ꝯña: quia cum toto hoc nō operatur ſaturnus ſup ſuuȝ clima niſi cuȝ auxilio ſol': ⁊ nō ecōtra: ſicut p̄ma ītelligentia eſt ceteris nobilioꝛ: qꝛ lȝ habeat ſpherā appꝛopꝛiatā ſibi: tn̄ mouet oēs alias: ỽtute cuius oēs alie ītelligētie ſuos mouēt oꝛbes.

¶ Inductio foꝛme in materia eſſentialr̃ depēdet a virtute celi ſine qua īpoſſis eſt el'toꝝ mixtio. Et qꝺlȝ ex illis genitū a tali ỽtute dirigit̃: ac ēt terre diſpō bona vl' mala fit rōne illius directiui. Cap. XXI.

Quoniam mūdus iſte inferioꝛ eēntialiter depēdet a mūdo ſupiori iuxta ſententiā omniū ſapiētū taȝ nālium q̄ȝ mathe'': ideo de omni depēdentia tā mixtorum q̄ȝ elemētoꝝ ē ꝯñter dicēduȝ ponendo p̄mo hanc concluſionem. Quelibet generatio vel inductio foꝛme in materia eſſentialiter dependet a virtute celi. pbat̃. ſicut ſe habet cera ad figuram ſigilli: ita materia ad virtutem celi: ſed impreſſio ⁊ foꝛma cere eſſentialiter dependet a figura ſigilli. igitur ⁊c. patet ꝯſequētia cuȝ minoꝛi: qm̄ cera nunq̄ȝ eſſet figurata ſupꝛa figura aīalis: plāte domus vel caſtri: niſi ſigillum ſua figura impm̄eret illam foꝛmam: maioꝛ autē eſt euidens ſufficienti ſimilitudine: quia ſicut ad figurationē cere q̄tuoꝛ agētia eēntialr̃ oꝛdinata concurrunt. ſ. impm̄ens ſigillum motus ⁊ figura: ita ad infoꝛmationem materie neceſſario quatuoꝛ agētia cōcurrunt eſſentialiter oꝛdinata. ſ. intelligentia celum motus celi: ⁊ virtus eius que eſt ſignificatio: ⁊ repꝛeſentatio rei faciēde: ⁊ ex his venimus in notitiaȝ p̄mi motoꝛis cognoſcendo potentiam ⁊ magnitudinem eius: ſicut venimus in notitiam artificis qui fecit ſigillum. ¶ Secunda cōcluſio. Impoſſibilis eſt elementoꝝ mixtio abſqꝫ virtute celi. pbatur. elementa ſunt ꝯtraria tam ſm̄ qualitates motiuas localiter q̄ȝ alteratiuas. igit̃ mouētur ad ſua loca contraria: ⁊ inuiceȝ elongarentur niſi per virtutem celi inuicem appꝛopinquarēt: ⁊ miſcerentur: ſicut aqua et lapis: pꝛo generatione calcine: aut aqua ⁊ farina pꝛo generatione panis nunq̄ȝ inuiceȝ miſcentur: niſi eis applicaretur motoꝛ extrinſecus illaȝ faciens mixtionē. ¶ 3ª cōcluſio. Quelibet res generata ex elemētis habet ſupꝛa ſe virtuteȝ celi ſui directiuaȝ ⁊ cōſeruatiuā. patet. naȝ quelibet res generata ex elemētis ſolueret̃ ⁊ deſtrueret̃ per motū elemētoꝝ ad loca ꝓpꝛia: niſi illa per virtutē aliā pꝛeſeruaretur que non videtur eſſe niſi virtus celi: ſicut edificatoꝛ habēs facere ſuā operationeȝ recolligit ⁊ vnit ſimul arenam calceȝ ligna ⁊ lapides ad faciendū domū: que quidē pꝛeſeruatur ab edificatoꝛe: ⁊ ruit deficiēte illo. ¶ Quarta cōcluſio conueniēs ⁊ diſcōueniens diſpoſitio terre eſt ex bona ⁊ mala diſpoſitione celi. Ita ꝙ ſi celuȝ in aliqua parte eſt bene diſpoſituȝ: pars terre q̄ ē ſubiecta illi eſt bene diſpoſita: ⁊ ſi celuȝ in aliqua parte eſt male diſpoſitum etiaȝ pars terre ſubiecta illi eſt male diſpoſita. ideo vno anno eſt egritudo et epidimia in bobus ⁊ non in capꝛis. Alio ỽo anno ecōuerſo: quia Thaurus habēs ſignificationem ſupꝛa boues illo anno ſe habet male: ⁊ alio anno bn̄. Capꝛicoꝛnius ỽo ſignificās capꝛas illo anno ſe habet bene ⁊ alio anno male. ¶ Cōſimiliter dicatur de plantis ꝙ anno quo determīata virtus celi: que habet regere ⁊ opari ſuper ſuaȝ plantaȝ ſtabit bene: ⁊ illa ſua planta bene ſe habebit: ⁊ ſi virtus ſe male habebit: ⁊ planta etiaȝ male ſtabit. ideo vno anno ſunt multe ficus: et pauce vue: multa cicera ⁊ pauce fabe: multuȝ frumentuȝ: ⁊ paucum miliuȝ Alio vero anno: ecōtra: ꝓpter alias virtutes celi habētes augmentuȝ: ⁊ bonam diſpoſitioneȝ: ſuper plantis p̄mitus male diſpoſitis. ¶ Ex pꝛedictis ſeqtur p̄mo. ꝙ aurum argentum lapides pꝛecioſi vna cum plantis ⁊ animalib⁹ pꝛeſupponunt virtutē celi: pꝛeter virtutes elementoꝛuȝ: quia elemēta ſine virtute celi nullaȝ facerēt generatoneȝ mixtoꝛum: ſicut nec farina panem ceſſante aqua: nec ſigilluȝ impꝛeſſionem in cera deficiente figura: ideo coꝛrumpuntur mixta: quia deficit in eis hec virtus celi: que perpetuarētur ſicut aſtra: ſi ab illis nunq̄ȝ ſepareretur ỽtus illa eodem modo: ſicut anima reſpectu coꝛpoꝛis. ¶ 2°. ſeqtur oē mixtum pꝛeter foꝛmam ſubſtantialeȝ eſſe cōpoſitum ex qnqꝫ eſſentijs. ſ. quatuoꝛ elemētis: ⁊ virtute celi quā ſapiētes vocant quintā eſſentiam: cui mixto vnūquodqꝫ cōponentium dat operationē plus ⁊ minus ſm̄ exigentiaȝ ſue potentie. Ita ꝙ ignis dat calefacere aqua frigefacere: aer humectare: ⁊ terra deſiccare: virtus autē celi dat p̄ſeruationem: ⁊ tāto nobilioꝛē opationē: quāto celū ē nobili⁹ elementis. ¶ Et ꝓpter iſtā cauſaȝ īuenim⁹ calamitaȝ ỽtute elemētoꝝ īfrigidare ⁊ deſiccare: ⁊ ỽtute celi que eſt in ipa ad ſe trahere ferrū: ſmaragdus aūt ỽtute elemētoꝛū facit opationes ꝯſimiles opationibus elemētoꝝ: ſed ỽtute celi que eſt in ipſo cecat vnuȝ genus ſerpētiū. ſ. nigroꝝ. nō aūt alboꝝ. Itē alique herbe: ⁊ aliqui floꝛes ỽtute celi mouentur reuoluti ỽſus faciē ſol': ⁊ aliq nō: ſicut etiā acus quā regunt̃ naute per ỽtuteȝ celi trahit̃ ⁊ reſoluit̃ ad ſtellā que vocat̃ tramōtana. facte ſunt etiā per virtutē celi ⁊ ſtellarum imagines ſub certo aſcēdente: que loq̄bant̃ ⁊ ipedie/bant: drᴀcones lupos ⁊ ſerpētes: ſicut ēt dicit̃ ꝙ columne Herculis dabant reſponſa.

¶ Nec̄e eſt aliquā mierā alicui⁹ eē coloꝛis: ⁊ aliquaȝ diuerſoꝛuȝ: qꝛ in diuerſis fiūt locis. Plante quoqꝫ ne dum ſubſtantialiter: veruȝ etiā accidētaliter eſt opus diſtingui: in fructib⁹ taliuȝ: ſi qua ſapoꝝ: aut coloꝝ eſt diuerſitas hui⁹ rei celum cauſa eſt. Cap. XXII.

Ad maioꝛem declarationē hoꝝ pticularius deſcēdendo ſit hec p̄ma ꝯcluſio. Neceſſe eſt aliquā mineram eſſe vnius coloꝛis: ⁊ aliquā diuerſoꝝ coloꝛuȝ. pbat̃. ſicut eſt in arte ſic ⁊ in natura: qꝛ ars imitatur naturā inquātū pōt: ſed artifex aliquādo facit opus ſuuȝ vnius coloꝛis: ⁊ aliquādo diuerſoꝝ coloꝛuȝ ad maioꝛē perfectionē ⁊ nobilitatē. igit̃ etiā in natura virtus celi aliquādo fac̃ minerā vnius coloꝛis: ſ. aurū ⁊ argētum: aliquādo ex albo ⁊ nigro mixtā: ſicut calcedonium: aliquādo vero guttatim ex multis coloꝛibus vt iaſpideȝ ⁊ poꝛfidum. ¶ Secūda concluſio. neceſſe eſt aliquaȝ mineram eſſe factam in vno loco: ⁊ aliam in alio. patet: quia inuenimus terram quaſi totam mineratam: ſicut campum ſeminatum: ⁊ cauſa huius eſt: quia coꝛpus celi cum virtute ſua non ſtat ocioſum. Sed facit omnes mineras in terra ex quo terra ex ſe nō pōt aliqd opari. Unde quelibet pars celi hȝ opari in terra ſuā operationē minere habens officiū: ⁊ dn̄iuȝ opandi magis in vno loco terre q̄ȝ in alio. Saturnus eni habet magis dn̄iuȝ in p̄mo climate ⁊

Iuppiter magis in ſecũdo:⁊ mars in 3°. ꝓpterea inuenim⁹ in aliquo loco mineram auri:⁊ in aliquo mineram argenti:⁊ in alio mineram ſaphyri:⁊ in alio ſmaragdi:⁊ in alio alio marmora nigra:⁊ ĩ alio alba:⁊ in alio loco guttata et mixta coloribus:ad modum iaſpidis de panthera porfidi. ¶ Tertia concluſio. neceſſe eſt plantas tam ſubaltr ꝗ̃ accidẽtaliter eſſe diſtinctas:pꝫ:qm̃ veniẽte ſole ſurſum a a loco in quo erat inuenimus ꝟtutẽ celi mouiſſe ſpẽs grauiũ:⁊ traxiſſe ſurſuꝫ humorem a terra ⁊ creuiſſe ſupi⁹ tantum quantum eſt poſſibile plus ⁊ minus ſm exigentiam rei:⁊ ex eis fecit plantas ⁊ diſtinxit tantũ quãtũ eſt poſſibile more ſigilli figuras cere:⁊ ex hoc ĩueniunt̃ plante diuerſificate in radicibus ⁊ ſtipitibus in ramis ⁊ floribus in folijs ⁊ fructibus:in colore ⁊ odore:in ſapore ⁊ magnitudine in paruitate in mollitie ⁊ duricie:⁊ in omni variatione que magis rationabiliter poteſt excogitari. Et quia accidentia magnam partem conferunt ad cognoſcendum ꝙ quid eſt:diſtinguimus eas ſubſtantialiter vnicuiqꝫ ſuum nomen imponendo:ita ꝙ aliqua vocatur cedrus:aliqua pinus:aliqua fraxinus:aliqua pirus:aliqua maluꝫ:aliqua roſmarinum:aliqua ſaluia:alique menta:⁊ quedaꝫ habẽt vnum nomen:⁊ quedam aliud:⁊ quedam ſunt herbe:⁊ q̃dam arbores. ¶ 4ª cõcluſio. celum eſt cauſa diuerſitatis colorum ⁊ ſaporum eiuſdem plante:vel fructus. pꝫ:quoniam virtus celi generans ex elementis plantam:ſicut ſigillum figuram ex cera trahit ſurſum humorem ex terra faciens ſtipitem ramos:flores:⁊ folia: incipiens:inducere formaꝫ pomi in vno pede ſubtiliſſimo trahendo humorẽ ad intra ex corpore terre portãdoqꝫ illum ſuper ſtipitem ⁊ ſuper ramos quouſqꝫ induxerit perfecte formaꝫ pomi. tamen magis ⁊ minus ſm potentiam ſuam. Et quia intelligentia celi more optimi artificis non ſolum diuerſa:immo idem vt oſtendat potentiam diuerſimode operatur: aliquando in eodem fructu ponit ſiccum ab vna parte: ⁊ humidum ex alia:vt fructus ille dulcis ⁊ amarus in diuerſis partibus reddatur ſcḋm ꝙ videmus in perſico partem amaram intus:factumqꝫ inde nucleum:⁊ partẽ dulcem deforis factamqꝫ inde pulpam:⁊ partem duram terreſtrem poſitam in medio inter vnam ⁊ aliam:cõtrariuꝫ autem reperimus in nuce. ſ. dulce intus:⁊ amarum extra. ſꝫ ĩ pomo rãceo ponitur pars frigida acetoſa ĩtus:⁊ pars odorifera extra. ¶ Ex his patet p̄mo:quare inueniuntur plante maxime ⁊ altiſſime ⁊ habentes folia:⁊ poma multum parua:ſicut quercus ⁊ alia. Et per oppoſitum reperitur planta ꝓpinqua terre breuis ⁊ multuꝫ ſubtilis habẽs folia lata faciens pomum ſuum maximum:ſicut cucurbita et alia:qm̃ virtus celi dat prioribus plantis habendo humidum a dominio:alijs autem humidum aqueum. 2°. pꝫ:quare lactuca eſt frigida ⁊ humida in ſecũdo gradu:⁊ porum calidum in medio tertij gradus. quia virtus celi miſcens elemẽta ſimul ꝓ forma lactuce dat illi multuꝫ de aqua ⁊ parum de igne:miſcens autem ꝓ forma porri dat illi plus de igne ꝗ̃ de aqua tãtũ quãtum eſt poſſibile: ⁊ hoc formalr̃ vel virtualiter.

¶ Specifica animalium diſtinctio a ſpecifica partium celi diſtinctione oritur. Et animalis partium diuerſitas ex diuerſitate partium ſignorum celi:colorqꝫ in animalibus eſt per coniunctionem planetaꝝ:lꝫ diuerſitas partium in aialib⁹ ſit ex diuerſitate ꝑtiũ celi .Cap. XXIII.

De animalibus ꝯſequẽter per comparationem ad celum eſt dicẽdum ponẽdo quatuor ꝯcluſiones. quaruꝫ p̄ma eſt iſta. Diſtinctio ſpecifica aialiũ eſt a diſtinctione ſpecifica partium celi. ꝓbat̃. Ita dependet animal a celo:ſicut cera figurata a ſigillo: ſed aliud ⁊ aliud ſigillum ꝓducit aliã ⁊ aliã figurã in cera igit̃ alia ⁊ alia pars figurata celi ꝓducit aliã ⁊ aliã ſpecieꝫ aialis:pꝫ ꝯñã cum maiori:⁊ minor declarat̃. Nam ſigillũ figuratuꝫ figura hominis ꝓducit in cera formã hominis ⁊ figuratum figura leonis inducit in cera formã leonis:⁊ ſic de alijs figuris animaliũ. igitur pariformiter ſignũ capricornij in celo debet inducere formã capre in materia: ⁊ ſignũ thauri formã bouis in mã. ¶ Et ſi ex his cõcluditur ſpecies animalium terre non eſſe plures:ꝗ̃ ſint ſigna celi:aut ꝗ̃ animalia terre deberẽt eſſe ita magna ſic animalia celi:negat̃ ꝯñã:quia ſicut intelligẽtia celi eodeꝫ cõceptu numero ſm diuerſas ꝯuerſiões cognoſcit plura diuerſarum ſpecierũ. Ita idem ſignum celi diuerſis aſpectibus ⁊ cõiunctionibus planetarum ſignificat ⁊ ꝓducit indiuidua diuerſarum ſpecieꝝ. Et ſicut bonus artifex eodem iſtrumẽto plura diſticta ſpecie ⁊ figura ꝓducit:ita ĩtelligẽtiam celi eodeꝫ ſigno diuerſa in ſpẽ ꝓducit. ¶ De magnitudine aũt dico ꝙ ſicut pater nõ ꝓducit filiũ equaleꝫ ſibi ſed minorem ſm exigentiã mãe ⁊ matricis:ita aialia celi nõ ꝓducũt animalia terre ſub tãta quãtitate:ſed ſub quãtitate cõueniẽte terre:⁊ ſue ſpeciei:ſicut enim ſeminator habet ſemina ſm conditionem agri ⁊ paſtor oues ſm exigentiã campi:ita animalia ſunt magna ⁊ parua ſm exigẽtiam terre. Ita ꝙ non debẽt eſſe nimis magna:nec nimis multa:q̄ excederẽt terraꝫ:non etiã debent exceſſiue eſſe parua:vel modica:quia tũc aliqua pars terre eſſet ocioſa debẽt ergo habere magnitudinẽ ⁊ numerũ ſm nãm ſuaꝫ ⁊ conditionẽ terre. Et quia plante ſunt ꝓpter animalia:iõ ille etiã ſumũt diuerſitatẽ ſpecificã a ſignis celi:vnde alique plãte naſcunt̃ in aquis:quia aialia aquarum paſcunt̃ illis:⁊ alique reperiunt̃ in terra:quia animalia terre cibãtur illis:non tamen eodem modo:q̄ alique herbe ꝓſunt alicui animali que alteri nocẽt:ſicut herba luparia interficit lupos:canes:⁊ vulpes:⁊ impinguat oues ⁊ boues.

¶ 2ª ꝯcluſio. diuerſitas partiũ animalis eſt ex diuerſitate partium ſignoꝝ celi:quoniam ſicut ſigillum alia ⁊ alia parte ꝓducit oculum ⁊ naſum in cera:ita ſignum celi habens ſignificare equum diuerſis partibus producit in eo carnem:oſſa:neruos:corium:⁊ pilos:⁊ ſicut aliquod ſigillum imp̄mit figuraꝫ cum crinibus:vel cum cauda:aliud ꝟo ſine crinibus:vel ſine cauda:ita aliquod ſignuꝫ celi ꝓducit leonem cum cauda:⁊ cum crinibus. Symiam vero aliud ꝓducit ſine cauda ⁊ ſine crinibus:⁊ talis diuerſitas partium eſt:ꝓpter diuerſitatem finium:aſinus autem hꝫ ſpinã arcuatã vt ſit fortis ad ſuſtinendũ pondus:⁊ equus depreſſam ꝓpter maiorẽ habilitateꝫ ſelle. ¶ 3ª cõcluſio. diſtinctio coloꝝ in animalibus eſt a diſtincta ſignificatione ⁊ coiunctione planetaruꝫ cum ſignis. pꝫ. nam q̄ aliqͣ planeta ſignificat albedinem:⁊ aliquis rubedinem:ideo aliquod animal eſt album:⁊ aliquod rubeuꝫ ſm ſe totũ. et q̄ non reperit̃ in mũdo vnum oppoſitũ:ſine alio:ideo oportet reperire animal nigrum ⁊ animal viride:ſm ſe totũ:⁊ q̄ planete ſignificãtes diuerſos colores ſil̃ cũ ſignis vniunt̃ interdũ:ideo generant̃ aialia diuerſoꝝ coloꝝ:ita ꝙ habẽt album in vna parte:⁊ nigrum vel rubeuꝫ in alia parte. ⁊ quia aliqua ſigna ſunt mobilia:⁊ aliqua fixa:ideo q̄ reperiunt̃ animalia plurium coloꝝ mutabilia in illis: ſicut equ⁹ ⁊ canis:oꝫ ꝙ reperiãtur aialia diuerſoꝝ coloꝝ imutabilia in illis:ſicut ſunt ſciroli et lepores ſemper habẽtes colorem album circa ventrem:⁊ rubeum vel nigrum in dorſo:q̄ ſi vnum oppoſituꝫ reperit̃ in natura:oꝫ ꝙ reliquũ reperiatur. Unde ꝙ aliquis equus habeat album in fronte ⁊ reſiduum nigrum:⁊ aliquis econtra:⁊ cõſequenter de alijs partibus ſic diuerſis et mobilibus eſt cauſa aſſignanda. ¶ Notandum ſcḋm dicta ſapientium ꝙ luna ſignificat album:ſaturnus nigrum:et mercurius colores permixtos diuerſificatos.

¶ Itē ſignū arietis ſignificat faciē et caput Thaurꝰ collū ⁊ gulaꝫ:gemini ſpatulas ⁊ brachia:⁊ in q̄drupedibꝰ crura anteriora.Cācer pectꝰ:leo ſtomacū renes ⁊ cor:virgo inteſtina:libra nates ⁊ anchas:ſcorpio virgā ſexū ⁊ teſticulos: ſagittariꝰ coxas:capcorniꝰ genua:aq̄rius crura:⁊ piſces pedes.Qñ ḡ fiet ꝯceptio eq luna ſignificāte albū exñti forti ī ariete ꝑ ꝯiūctionē vel aſpectū:⁊ aries ſignās caput ⁊ faciē:ſi nō fuerit īpeditꝰ equus ille naſceẗ cū albo ī capite vel in fronte.ſi fuerit in thauro illud ſignū erit in colo vel in gula.Et ſi fuerit ī gemīs hēbit ipm ī ſpatul' vꝫ in cruribus anterioribꝰ:⁊ ſi fuerit ī cācro hēbit illō ī pectore:⁊ ſic pōt in oībꝰ.vbi aūt fuerit ī cācro abſq₃ īpedimēto ⁊ habuerit aſpectū ad librā q̄ hꝫ ſignificare nates ⁊ anchas.⁊ ad arietem q hꝫ ſignāre caput ille equus hēbit ſigna alba ī capite:ī pectore:ī natibꝰ:⁊ ī anchis:⁊ ita ſub mō dicaẗ de alijs coloribꝰ ſm diuerſas ꝑtes.vbi aūt ſit diuerſitas coloꝝ ſꝫ aliquā determiatā ⁊ pulchrā figurā triāgularē vel q̄drāgularē ꝯcurrit mercuriꝰ. ¶ 4ᵃ ꝯ.diuerſitas ſitꝰ ꝑtiū aīal' ē ex diuerſitate ſitꝰ ꝑtiuꝫ celi.pꝫ:q2 nō appet cā:q̄re vna ꝑs ē dextra ⁊ alia ſiniſtra in aīali niſi ex diuerſitate ꝑtiū celi. .ſ.ſeptētrional' ⁊ meridional':q̄ꝝ pᵃ ē dextra ⁊ alia ſiniſtra: ſic.n.ibi ſignaẗ vnꝰ circulꝰ ponens ſeptētrionē a ꝑte dextra celi:⁊ meridiē a ꝑte ſiniſtra.ita in aīali daẗ via q̄dāmō circularis trāſiēs ꝑ teſticulos:⁊ mediū capitis ponēs vnū teſticulū dextrū:⁊ aliū ſiniſtrū:vnū brachiū dextrū ⁊ aliuꝫ ſiniſtrū:vnū oculū vel pedē dextrū:⁊ aliū ſiniſtꝝ:⁊ ita de alijs ꝑtibꝰ:ſic ꝙ illa ꝑs eſt dextra ⁊ fortior in quaꝫ influit ſeptētrional'.Et illa eſt ꝑs ſiniſtra ⁊ debilior in quā īfluit ꝑs meridional'. ¶ Ex iſta ꝯne ſeqẗ p.ꝙ motus ꝓgreſſiuus aīaliū eſt p ⁊ ꝑncipal'r ab oriēte in occidēs.pꝫ:q2 pmꝰ motus celi:⁊ eſt illo mō.Et h̄ pōt exēplariter ſic ꝓbari.ponēdo ꝙ ſint duo eq̄lis curſus.ſor.⁊ Plō in eodē puncto ſole exñte ī medio celi ſupra caput eoꝝ ⁊ moueaẗ ſor.ab oriēte ī occidēs.Plato ecōtra.⁊ pꝫ ꝙ ſor.ambulabit plus de terra:q2 recipiet adiutoriuꝫ a celo:⁊ a ſole:dante illi plus de die:⁊ de luce ſic hō q capit ꝑ manū:⁊ auxiliaẗ ei:q cōcorditer tꝫ viaꝫ ſuaꝫ.Plō aūt ibi minꝰ:⁊ erit īpeditꝰ abſq₃ auxilio celi:q2 mouebiẗ ꝯ celū:⁊ nō ꝯcordat cū ipſo:⁊ maxime īpedieẗ a ſole citiꝰ illi dāte noctē. ¶ 2ᵃ ſeqẗ ꝙ ortus ⁊ occaſus aīaliū eſt ſꝫ ortū ⁊ occaſuꝫ ſignoꝝ.pꝫ:q2 ſic aīalia zodiaci qñ ꝓcedūt ⁊ naſcunẗ ab oriēte.p mittūt caput foras aſcēdētia ſupiꝰ ad mediū celi.Deide ꝓcedūt deſcēdēdo īferiꝰ ad occidēs mittēdo caput infra terrā.Ita aīalia gñata ꝑ coitū:qñ embrio q eſt ī corꝑe matris tenet caput v̄ſus caput matris:et pedes v̄ſus pedes:⁊ latꝰ dextꝝ v̄ſus latꝰ dextrū ſtans totū in modū matris:tūc in naſcēdo eſt vna v̄tꝰ īfluxa celi que fac̄ ipm reuolui in vētre matris faciens ipm mittere ꝑus caput q̄₃ pedes.Poſtq̄₃ aūt natuꝫ eſt aīal veniēs ad orientē:de tenebris ad lucē creſcit ⁊ augeẗ vſq₃ ad mediū ſui tꝑis:qō eſt ſibi datū:deide minuiẗ declināſ caput īferiꝰ ad occaſuꝫ.⁊ hāc ſilitudinē recipiūt oīa gñata ex cel'tis tanq̄₃ ꝑfectiꝰ ex ꝑfectiori.

¶ Caliditas ſolis cā eſt exalationis leuis calide et ſicce in vētre terre.Et calida ⁊ ſicca exalatio exñs in vētre terre eſt cauſa mālis terremotuum ⁊ eadem eſt cā ventorum atq₃ tonitruorum. Cap. XXIIII.

Iam de impꝛſſionibꝰ metaphyſicis q̄ generanẗ īfra ⁊ ſubtꝰ terrā ad vtilitatē plātarū ⁊ aīaliū eſt dicēduꝫ.⁊ p de impꝛſſionibꝰ igneis ponēdo.4.ꝯnes.q̄ꝝ pima eſt iſta.cal'itas ſol' eſt cā exalatōis leuis cal'e ⁊ ſicce in vētre terre.pꝫ:q2 radij ſolares repiētes terrā porroſam ītrāt ꝯcauitates terre remittentes humiditatē ⁊ friditatē terre:⁊ aq̄ īducētes cal'itateꝫ copulatā ſiccitati ad quā ſeqẗ leuitas ignea.⁊ hꝰ ſignū eſt:q2 aliqñ apparēt res leues:que ſupra terrā eleuari ab his exalationibꝰ exeūtibꝰ ſubtil'r porros terre.vñ ſic in vētre aīalis:ita in ventre terre ex ꝯſilibꝰ cauſis gnānẗ vētoſitates q̄ dñr exalatiōes calide ⁊ ſicce.Et ex iſto hr̄ cā generationis ignis in terra:⁊ flāme:⁊ fumi ex terrā:q2 talis exalatio mota ꝑ ꝯcauitates terre repit mineraꝫ ſulfuris: quā ſua cal'itate accēdit ⁊ īflāmat : cuiꝰ fumꝰ ⁊ flāma ꝯñr exit ꝑ terrā ꝑforatā:⁊ ſi gnō eſt tanta:aut maior q̄₃ corruptio:⁊ ꝯſumatio quā facit erit ītra terrā ignis ſempiternꝰ. Propter iſtā cām pullulat de terra aq̄ calida ex q̄ alicubi fiūt balnea:⁊ q2 aq̄ trāſcēdēdo ꝑ terrā recipit nām illius. Iō aliq̄ aq̄ ſapit nām ſulfuris:aliq̄ allumis:⁊ aliq̄ eſt acetoſa.Ita ꝙ mutaẗ in colore ſapore pōdere odore groſſitie mollitie friditate cali^te:eadē cā ꝯtigit tꝑe hyemali aquaꝫ ſubterraneā eē calidā:⁊ tꝑe eſtiuo fridā:q2 ſol veniēs ſuꝑ ꝑtes terre fortiſſime calefac̄ eā:iducēs in ꝯcauitatibꝰ per porros exalatōes que eūtes ꝑ terrā:⁊ repiētes aquā calefaciūt eā:veniēte aūt tꝑe hyemali:poroſitates terre ꝯſtringunẗ:⁊ remanet aq̄ cal'a īfra terrā:que tꝑe eſtiuo frigeſit ꝓꝑ receſſuꝫ exalationuꝫ ꝑ poros eo tꝑe factos a ſole h̄ experimētal'r eſt notū ī fimo:q hñ calcatꝰ ⁊ p̄ſſus calefit ab ītra mittēs fumoſitates exteriꝰ ad modū fontiū ⁊ fluuioruꝫ tꝑe hyemali:vbi auteꝫ materia ſit rara:ſic ꝙ fumoſitates ⁊ exalatōes libere exeāt nō gnāẗ talis calor nec īflāmatio. ¶ 2ᵃ ꝯ.exalatio cal'a ⁊ ſicca exñs in vētre terre eſt cā mālis terremotuū.pꝫ:qm̄ tal' exalatio īcluſa in ventre terre mota a nā ſua ⁊ a ſuo ꝯrio:⁊ a v̄tute celi p̄liaẗ cū terra:vt exeat:quā ſi īuenit durā ⁊ ſolidā leuat eā ſurſuꝫ cuꝫ tremore faciēs eā ſpongioſaꝫ:⁊ egrediẗ exalatio ſurſuꝫ:ſi aūt īnenit terrā arenoſam ⁊ ſpōgioſam exit ex abſq₃ terre motu.ꝓpter iſtā cām ꝓfūdaẗ iterdū magnū ſpaciū terre ⁊ fiūt lacꝰ ꝑ ꝯcurſum aq̄ꝝ ſubterraneaꝝ ad locū illū:⁊ ſic pōt ōſtruere mōtē reducēdo ipꝫ ad planitiē:ita pōt gnāre eleuatā terrā:⁊ tal' mons nec̄io eēt ſpōgioſus. ¶ 3ᵃ ꝯ.exalatio cal'a ⁊ ſicca eſt cā māl' vētoꝝ.pꝫ:q2 exalatio illa mota magno īpetu a ſua leuitate ⁊ a v̄tute celi v̄ſus mediā regionē aeris ſi nō fuerit potēs penetrare illaꝫ reꝑcutiẗ rōne ꝯrietatis a regione illa ad diuerſas d̄ꝑias pōnuꝫ ex qua reꝑcuſſione ēt ꝑtes exalatōis ſe ꝑcutiūt in ſurſum ⁊ deorſum gnānẗ vēti. ¶ Intelligēdū ꝙ.12.ſunt vēti.ſ.4.pncipales īuicē ꝯriātes ſꝫ.4.pūcta oppoſita celi:⁊ octo collaterales.pmꝰ vētꝰ eſt oriētal': flās ab oriēte in occidēs:cuiꝰ collaterales ſunt duo.ſ.ab oriēte in ſeptētrionē et ab oriēte in meridiē.Scōs vētꝰ eſt occidētal' flās eꝯrio.ſ.ab occidēte ī oriēs:cꝰ collaterales ſūt duo.ſ.ab occidēte in ſeptētrionē.⁊ ab occidēte ī meridiē. 3ꝰ vētꝰ ē ſeptētrional' flās a ſeptētrione in meridiē:cuiꝰ collaterales ſunt ēt duo.vꝫ.a ſeptētrione ī oriēs ⁊ a ſeptētriōe ī occidēs. 4ꝰ vētꝰ ē meridional' flās a meridie ad ſeptētrionē:cuiꝰ collaterales ſūt ēt duo.vꝫ.a meridie in oriēs ⁊ a meridie in occidēs:⁊ dñr vēti collaterales:q2 ſapiūt nām pncipaliū. ¶ 4ᵃ ꝯ.exalatio cal'a ⁊ ſicca eſt cā mālis tonitruoꝝ ⁊ aliaꝝ impꝛſſionū ignitaꝝ.pꝫ:q2 exñtibꝰ in media regione aeris vapore aq̄o ⁊ exalatione ignea ꝓꝑ ꝯrietatē īuicē p̄lianẗ:⁊ creſcēte vapore ſuꝑ exalationē īcluſam in illo ꝑ antipiſtaſim ītēdiẗ ⁊ fortificaẗ exalatio que nō potēs ibi ſtare frāgit nubeꝫ in ꝑtibꝰ debilioribꝰ magno īpetu faciēdo ſonū queꝫ vocamꝰ tonitruū:⁊ videmꝰ flāmā que dr̄ corruſcatio.Ex hac exalatione gñanẗ fulgura hincīde ꝑ aerē fugiētia ſm fortitudinē ⁊ debilitatē ſue ꝯrietatis cedēdo fortitudini ⁊ fugiēdo v̄ſus debilitatē:ſic hō fugiēs huc illuc ab inimicis circūcirca exñtibꝰ:hac de cā īterdū fulgur intrat domū huc illuc diſcurrēs ꝓpter fugā a ſuo ꝯrio:⁊ diſſipat muros ⁊ lignamina in diuerſis ꝑtibꝰ ꝑcutiēs:⁊ iterdū hoīeꝫ de familia:⁊ q2 hꝫ māꝫ leuē ⁊ ſubtilē citius ī aere ꝑcutit res altiores q̄₃ depꝛſſas:iterdū v̄o in domū penetrans capſam vel burſam ꝯburit ea que ſunt itꝰ abſq₃ leſione capſe v̄l burſe.

¶ Ex iſta ↄne ſeq̃r p̊. ꝙ fulgur nõ eſt lapis genitus ĩ aere ĩ modũ ſagitte: qꝛ lapis tal' rõne grauitat' nõ moueret̃ ad oẽꝫ differẽtiaꝫ põnis: ſꝫ moueret̃ ſtatĩ deorſum: ſic̃ grãdo q̃ ẽ miorꝭ grauitatꝭ. Fulgur.n. mouet̃ ad oẽm dr̃iaꝫ poſitionis: vt patuit. gñat̃ tñ iterdũ talis lapis ex mã terreſtri mota ſurſum: vna cũ vaporibꝰ ⁊ exalatõibꝰ ꝓliãtibus iuicẽ in media regione aeris. ¶ 2º ſeq̃r. ꝙ q̃to fulgur ab alto deſcendit tãto debilitat̃: et q̃to a loco ꝓpinquori tãto fortificat̃: ſic̃ ſagitta fortius ꝑcutit a loco ꝓpinquori q̃ꝫ remotiori. ¶ 3º ſeq̃r ꝙ licꝫ eque p̊ fiãt tonitruũ: ⁊ coruſcatio: nõ tñ eq̃ p̊ ꝑcipiunt̃: qꝛ coruſcatio citius vr̃ q̃ꝫ audiat̃ tonitruũ: ex eo qꝛ viſibile multiplicat ſubito ſpẽꝫ viſibilẽ: audibile aũt ſucceſſiue rõne motꝰ aeris qui nõ põt ſubito fieri. vidimꝰ.n. ſepe ꝑcuſſionẽ añ auditionẽ ſoni nõ obſtãte ꝙ ſil' fierẽt ſon' ⁊ ꝑcuſſio. ¶ 4º ſeq̃r ꝙ aliqñ ꝑcipit̃ tonitruũ ſine coruſcatione. ſ. ꝓꝑ groſſitiẽ aeris vel nubiũ: ⁊ aliqñ ecõtra ꝑcipit̃ coruſcatio ſine tonitruo: aut ꝓꝑ puitatẽ tonitrui: aut ꝓpter diſtãtiã: aut ꝓꝑ ĩpedimẽtũ vẽtoꝝ. q̃re ⁊c̃. ¶ Dicat̃ igit̃ ꝙ ex eadeꝫ mã. ſ. exalatione calida ⁊ ſicca fiũt terremotꝰ in vẽtre terre: venti aũt in pª regione aeris. tonitrua in 2ª regione: in 3ª fiũt comete lãcee: ⁊ colũne ignite: ac ẽt capre ſaltantes ⁊ ſtelle q̃ vident̃ de celo cadere: ita ꝙ exalatio hñs ĩpedimẽtũ ad exitũ ĩ vẽtre terre: cãt terremotũ ⁊ hñs ĩpedimẽtũ a media regione cãt vẽtũ: ĩtrãs aũt mediã regionẽ ad vẽtrẽ nubis cauſat tonitruũ: ſi aũt igredit̃ p̃mã regionẽ in magna quãtitate cauſat cometaꝫ ⁊ alia dicta. quare ⁊c̃.

¶ Necio aer diuidit̃ in tres regiones: i ĩfima ros pruina ⁊ nix liq̃da gñant̃. In media v̊o pluuia nix ⁊ grãdo: impreſſiones tamen aquee non ex elementis p̃ncipaliter: ſed ex virtute celi fiunt. Cap. XXV.

Alia fumoſitas eſt vapor ex quo gñant̃ impꝛ̃ſſiões aquee. iõ ſit hec pª ↄ. ¶ Nece ẽ ſpaꝫ aeris eẽ diuiſaꝫ ĩ tres tũicas. ſ. ſupiorẽ: mediã: ⁊ iferiorẽ. pr̃. e'tũ aeris mediat iter ignẽ aquã ⁊ terrã. igit̃ hꝫ vnã ꝑtẽ ſemꝑ calidã: illã. ſ. q̃ ſemꝑ recipit ĩfluentiã calefactiuã ab igne: ⁊ hec vocat̃ pª regio: ſiue pª tunica aeris: deide hꝫ vnã ꝑtẽ ſemꝑ fridã. ſ. illã que ſemꝑ recipit ĩfluẽtiã frigefactiuã ab aq̃ ⁊ terra: ⁊ hec dr̃ 2ª regio: vel 2ª tunica aeris. Iteꝝ necio hꝫ vnã ꝑtẽ q̃ aliqñ ẽ cal'a: ⁊ aliqñ frida ꝑ p̃ſentiã ⁊ abſentiã ſol': ⁊ hec dr̃ 3ª tunica: vl' 3ª regio aeris que eſt ĩmediata terre ⁊ aq̃: hec.n. t̃pe eſtiuo eſt cal'a ⁊ t̃pe hyemali ẽ frida. ꝑs g̊ ſemꝑ recipiẽs cal'itateꝫ ab igne ẽ regio ſupior. ꝑs ĩ qua reflectunt̃ ſolares radij ꝓꝑ obſtaculũ terre ẽ iferior: alia aũt ad quã nõ attingit reflexio radioꝝ: neq; m'tiplicatio ſpẽꝝ ab e'to ignis ẽ media regio. ¶ Ex his ſeq̃r p̊. mediã tunicã: vel regionẽ aeris nõ eẽ ꝑpetuo fridã occaſione vapoꝝ aſcẽdẽtiũ ad illã: qꝛ vapor ẽ humidus ⁊ calidus actõe ſol'. igr̃ vapores illã calefacerẽt ⁊ nõ frigefaceret: añs eſt neciũ: qꝛ ſi vapor eẽt fridus ⁊ humidus nõ aſcẽderet: ſꝫ deſcẽderet: in ſignũ huiꝰ cũ ĩfridat̃ in media regione diſponit̃ ad deſcẽſuꝫ: eſt g̊ dõꝫ ꝙ a ſpẽbꝰ frigefactiuis multiplicatis ꝑpetuo ab e'tis fridis ad illã regionẽ: illa regio eſt ꝑpetuo frida: ex quo non hꝫ ↄ̃riũ ab aliq̃ v̊tute calefactiua: radij.n. ſolares trãſeũtes ꝑ mediã regionẽ aeris nõ calefaciũt cã ꝓꝑ nimiã remiſſã reflexionẽ rõne nimie raritatis: põt ẽt ĩfridari ipa meª regio a maxima friditate que eſt ſub polis: qm̃ ſol ibi nõ hꝫ potentiã ⁊ ↄtinuo eſt ibi ſex mẽſibꝰ nox. q̃re ⁊c̃. ¶ 2º ſeq̃r. ꝙ regiones aeris nõ ſemꝑ ſunt eq̃lis q̃ꝫtitatis: qꝛ t̃pe eſtiuo ꝓpter maiorẽ reflexionẽ radioꝝ ĩfima regio eſt maior: ⁊ media minor: q̃ꝫ fuerit t̃pe hyemali: et ſꝫm ꝙ auget̃ calor in terra auxilio ſtellaꝝ: ſic maiorat̃ ĩfima regio: ⁊ media diminuit̃. Et iſta eſt cã ꝓꝑ quã hẽmꝰ vnã eſtatẽ cal'iorẽ alia: ⁊ vnam hyemẽ fridiorẽ altera: qꝛ ſtelle calefactiue auxiliant̃ ſoli vna eſtate: ⁊ nõ alia: ⁊ ſtelle frigefactiue ĩfluũt magi' vna hyeme q̃ꝫ alia. ¶ 2ª ↄ. in regione infima aeris gñant̃ ros: pruina: ⁊ nix liq̃da. ꝓbat̃. Nã oriẽte ſole ĩ mane: ⁊ veniẽte ad mediũ celi calefaciẽdo aerẽ: ⁊ eleuãdo ex terra ↄtinue vapores humidos: ⁊ eo declinãte ⁊ itrãte ſero ſub terra: ⁊ aere ꝓcedẽte ad frigus noctis: hꝰ frigus iueniẽs vaporeꝫ paꝝ eleuatũ a terra coagulat ipm̃ faciẽs illũ roreꝫ in eſtate: ⁊ in hyeme pruinã: trãſeũte aũt eſtate v̊ſus hyemẽ fortificat̃ frigꝰ in nocte faciẽs q̃ſi niuẽ liq̃dã. Põt tñ expedite dici: ꝙ ſic̃ aliq̃ exalatio tenuis nõ põt intrare mediã regionẽ aeris: ⁊ ex illa gñat̃ vẽtꝰ: ſi fuerit multa: ita eſt aliq̊s vapor debil' nõ potẽs penetrare illã regionẽ: ex quo de nocte gñat̃ ros t̃pe eſtiuo: ⁊ t̃pe hyemali pruina: t̃pe aũt iter medio nix liq̃da. ¶ Intelligendũ ꝙ ſi aer eſt groſſus vel nubiloſus nõ gñat̃ ros: neq; pruia: qꝛ tũc eſt magis calefactus a ſole: q̃ꝫ qñ eſt ſubtil' ꝓꝑ maiorẽ adherẽtiam: ⁊ reflexionẽ. iõ in nocte ſeruat̃ cal'itas illa: que cũ nõ hẽat ex nã ſua coagulare: non gñat̃ ros: neq; pruina: ẽt flãte vẽto ipedit̃ gnõ roris ⁊ pruine: ꝓpter ſiccitatẽ vl' cal'itatẽ iductã ꝑ vẽtũ. ¶ 3ª ↄ. in regione aeris media gñant̃ pluuia nix ⁊ grãdo: pꝫ: qꝛ illa eſt fridiſſima hñs cãm gnõnis oiuꝫ illoꝝ vñ media regio nõ eſt vl'r frida: ſed magis v̊ſus ſupiorem regionẽ: ⁊ minꝰ v̊ſus iferiorẽ. In p̃ma g̊ parte vapor penetrãs ↄuertit̃ in pluuiã. In 2ª ꝑte ꝓpter nimiã friditatẽ cõuertit̃ in niuẽ: que in deſcẽdẽdo: aliqñ ꝓꝑ ſuã raritatẽ a calore ſol' ↄuertit̃ in aerẽ: aliqñ v̊o ↄuertit̃ in pluuiã: ⁊ hec ẽ cã ꝓpter quã nõ hẽmꝰ niuẽ in eſtate: ſꝫ bñ in hyeme. In 3ª v̊o ꝑte adhuc fridiori fit maior coagulatio: ⁊ gñat̃ grãdo: que ꝓꝑ ſuã potẽtiaꝫ deſcendit abſq; reſolutione totali in pluuiã vel in aereꝫ: ⁊ h̃ eſt cã q̃re ĩ hyeme nõ generat̃ cõiter grãdo: ſed bñ ĩ eſtate: qꝛ in hyeme nunq̃ꝫ mouet̃ vapor ad illã ſupiorẽ ꝑtẽ medie regionis: ꝓꝑ debilitatẽ ſolis nõ potẽtis tm̃ eleuare niſi auxilio aſtri calefactiui ⁊ attractiui: ſꝫ tale auxiliũ eſt raro: rotũditas aũt grãdis ꝓuenit ex ↄfricatione aeris calidi ĩ deſcẽſu: ſic̃ lapis ꝑ flumẽ. ¶ Et ex iſto ſeq̃r grãdinẽ aut pluuiã minutã ſignificare deſcẽſum ab alto ↄſumẽdo ſe ꝓpter fricationem aeris cal'i. Ita ꝙ q̃to de altiori loco ꝓueniet tãto erit minutꝰ grãdo ⁊ rotundior: eꝫ veniẽs a loco ꝓpinquori erit groſſior: ⁊ grando minꝰ rotũda. ¶ Ex p̃dictis ſeq̃r p̃mã niuẽ in hyeme eẽ in mõte: ⁊ nõ in plano. pꝫ: qꝛ nix genita in p̃nº hyemis deſcendit ꝑ aerẽ fridũ: ad aliquẽ mõtẽ fridũ: veniẽs aũt ad planitiẽ repit cal'itatẽ reſoluẽtẽ niuẽ ĩ aerẽ: ſi fuerit modica. ſi aũt m'ta reſoluit in pluuiã: ⁊ hec eſt cã: q̃re tũc videmꝰ niuẽ in mõtibꝰ: ⁊ nõ ĩ plano: ſed veniẽte magno frigore in aere ⁊ in terra ex elongatõe ſol' app̃et nix in plano ſicut ĩ mõte. ¶ 4ª ↄ. Impꝛ̃ſſiones aquee nõ ſũt p̃ncipal'r ex e'tis ſed a v̊tute celi. pꝫ: qꝛ e'ta ex occaſione ↄ̃rietatis nõ mouẽtur iuicẽ: ſed recedũt ad loca ↄ̃ria. igr̃ eſt dare v̊tutẽ celi q̃ moueat e'ta ad ſe iuicẽ: vt hꝰ ipꝛeſſiones gñent̃ ad vtilitatem mũdi: ⁊ dr̃ ꝙ ſaturnꝰ q̊ eſt dñs aq̃ꝝ mouet e'ta ad generationẽ oiuꝫ impꝛ̃ſſionuꝫ humidaꝝ: ſic̃ mars q̊ eſt ignꝰ diſponit e'ta ad gnõnẽ oiuꝫ ipreſſionũ ignitaꝝ: ⁊ iflãmabiliũ. iõ ſic̃ ros: pruina: nix grãdo ⁊ pluuia ſunt effectiue a ſaturno: ita terremotꝰ vẽti tonitrua: comethe: ⁊ alie ipreſſiones calide ⁊ ſicce ſunt effectiue a marte. ¶ Et ex iſtis ſeq̃r ↄñr: ꝙ abundãtia fames: pax ⁊ guerra: ⁊ alia accñtia diuerſa ſꝫ diuerſitatẽ tẽpoꝝ: ⁊ locoꝝ ſunt p̃ncipal'r a v̊tute celi mouẽte ⁊ diſponẽte hec iferiora: abũdãtia.n. panis vini: ⁊ fructuuꝫ eſt a ſaturno: pax ⁊ cõcordia hoiuꝫ: ⁊ aioꝝ eſt a Ioue: fames aũt ⁊ guerra ſunt a marte diſponẽte ad ſiccitatẽ: ⁊ iflãmãte corda hoiuꝫ ad effuſionem ſanguis ⁊ vindicte. Nec iſta ſemꝑ ſunt ⁊ vbiq;: ſed in diuerſis locis ⁊ tẽporibꝰ: iuxta fortitudinẽ ⁊ debilitatẽ dictoꝝ planetaꝝ Nã vbi ſaturnus eſt fortis ⁊ nõ ipeditꝰ ibi eſt abundãtia. vbi aũt eſt debilis ⁊ mars eſt fortis: ibi eſt fames ⁊ ſterili-

tas.Et qñ iuppiter eſt fortis:⁊ nō ipeditus:tūc eſt pax:qñ aūt eſt debilis:⁊ mars fortis eſt guerra:⁊ videbimꝰ ad experiētiā aīos hoīuꝫ ſucceſſiue ad guerram diſponi:ſic̄ ſucceſſiue mars fortificat̄.quare ⁊c̄.

¶Motꝰ celi eſt localꝭ ſine ſono:ꝙ celū eſt q̄ꝫtum ſine augmēto ⁊ diminutione:hn̄s luciditatem ſine colore ꝓprie dicto:cuius ſtelle omnes ſperice ſunt. Cap. XXVI.

Dicto de accn̄tibꝰ mūdi iferioris ꝯn̄ter eſt dōꝫ de accn̄tibꝰ mūdi ſupioris ſenſibilibꝰ ꝓprijs ⁊ cōibꝰ ponēdo ꝑ iſtā ꝯnē. celū hꝫ motū localē:ſꝫ nō hꝫ ſonū.Prima ps ē euidēs:q2 celū mouet̄ ab oriēte in occidēs ⁊ a ſeptētrione i meridiē.2ª vo oñdit̄:q2 ſonus nō fit abſq3 aere ⁊ ꝑcuſſione:ſꝫ in celo nō eſt aer:neq3 ꝑcuſſio:ſic̄ nec duricies:vel mollicies:eo q2 iſte ſunt q̄litates ꝯſurgentes ex q̄litatibꝰ ꝑmis q̄ in celo nullatenꝰ repiunt̄.Itē in celo non poſſet eē ſonꝰ abſq3 ꝯfricatione ⁊ violētia:ad quā tādē ſeq̄tur corruptio:que celo nullatenus pōt ineſſe.¶Notandū circa ꝑmā ꝑtē ꝯnis ꝙ motꝰ localꝭ q̄ celū mouet̄ non eſt velociſſimꝰ poſſꝭ:q2 tūc celū ita velociter moueret̄ ꝙ nō diſcerneret̄ dies a nocte:⁊ nō cognoſceret̄ dies vel hora:neq3 aſtrologi colligere poſſent motū ſuū ꝑ iſtr̄a:nō eſt ēt tardiſſimꝰ poſſꝭ:q2 tūc dies eēt adeo magnꝰ ꝙ nō videret̄ hr̄e finē:⁊ ſilr̄ nox:⁊ ꝯn̄r ipediret̄ gnō:q2 ſol moraret̄ i eſtate tm̄ ſupra terrā ꝙ oīa adureret:⁊ in hyeme nox eſſet ita longa ꝙ oīa ꝓpter frigꝰ ꝑirēt.Quia igit̄ celū eſt corpꝰ ꝑfectiſſimū ſibi dꝫ cōpetere ꝑfectiſſimꝰ motꝰ:ſic̄ ſibi cōpetit ꝑfectiſſima figura vel q̄ꝫtitas:iō ſibi cōpetit motꝰ medius iter velociſſimū ⁊ tardiſſimū poſſꝫ ꝗ eſt motꝰ tparꝰ ⁊ vniformis.nā ſi eēt difformis nō poſſet mēſurari motꝰ mūdi iferioris:cū nō foret regularis:⁊ ꝑ ꝯn̄s motꝰ iferior nō depēderet eēntialr̄ a motu ſupiori:qđ eſt ꝯ ſnīaꝫ oīuꝫ ſapientiū.Ut ꝗ mūdus ordinate icedat:oꝫ celū ſemꝑ vniformiter:⁊ eodē mō moueri ſaltē quo ad tp̄s:q2 quo ad ſubꝫ difformiter mouet̄:velocꝰ.n.mouent̄ ꝑtes circūferentiales celi q̄ꝫ cētrales circa polos.¶Ex eodē fundamēto poſſumus ꝯcludere ſolē eē ꝑfectiorē alijs planetis:q2 ſtat i medio:⁊ Mogtē:ac venerē eē alijs.4.ꝑfectiores:q2 ſunt ꝓpiquiores ſoli:⁊ lunā ⁊ ſaturnū eē alijs impꝑfectiores:q2 ſūt remotiores a ſole.¶2ª ꝯ:celū hꝫ q̄ꝫtitatē:ſꝫ nō augmētuꝫ vel diminutionē.ꝑma ps eſt euidēs:q2 hꝫ lōgitudinē latitudinē ⁊ ꝓfunditatē.2ª ſilr̄.q2 celū nō poſſet augeri vꝉ diminui niſi ꝑ alterationē q̄litatū ꝑmaꝝ:ſꝫ talꝭ alteratio nō eſt cōpoſſꝭ celo:ſic̄ nec gnō:vꝉ corruptio.igit̄ ⁊c̄.Uñ vult Ariſt.celū nō poſſe moueri:eo mō quo iā mouet̄ ſi aliqua ſtellaꝝ efficeret̄ maior:aut mior.Et ſi arguit̄ de ſole luna ⁊ ſtellis que vident̄ maiores in oriēte ⁊ occidente:dr̄ ꝙ h̄ eſt rōne vapoꝝ ꝗ ꝯtinue eleuant̄ a ſole maiores ⁊ groſſiores in oriēte ⁊ occidēte q̄ꝫ in meridie.nā in meridie ꝓpter magnā potētiā ⁊ v̄tutē ſolꝭ facilr̄ reſoluunt̄ ⁊ remanet aer ſubtilis:⁊ clarus:in oriēte vo ⁊ occidēte ꝑꝑ ſuā debilitatē fit modica reſolutio:⁊ ꝯn̄r manet aer plenꝰ vaporibꝰ groſſus ⁊ obſcurus:⁊ in ſignū huiꝰ:q2 tūc viſus abſq3 ipedimēto radioꝝ ſolꝭ directe reſpicit ſolē iudicās illū eſſe rubeuꝫ radij.n.ſolares mltuꝫ reflexi ⁊ refracti a vaporibꝰ groſſis repſentāt illū maiorem:ſic̄ ēt denarius in aq̄ maior vr̄ q̄ꝫ ex aquā.¶3ª ꝯ.celū hꝫ lucē:ſꝫ nō colorē ꝓprie dcm̄.ꝑma ps eſt euidēs.⁊ 2ª declarat̄:q2 color ꝓprie dictꝰ ꝯſurgit ex q̄litatibꝰ ꝑmis que nō ſunt in celo:color tm̄ cōiter dictꝰ reperit̄ i celo:eo mō quo loq̄t̄ Ar.2º de aīa.ꝙ color eſt ꝑmū obm̄ viſus:⁊ in libro de ſenſu ⁊ ſenſato ꝙ oīa corꝑa colore ꝑticipāt:ſic ēt dcm̄ fuit planetas colorari diuerſis coloribus nō ꝓprie:ſꝫ large:q2 nulla ſtella hꝫ ꝓprie colorē:ſꝫ ſolum lucē receptā a ſole que vr̄ eē diuerſoꝝ coloꝝ iuxta diuerſitatē ſubtoꝝ recipiētiū illā:ſic̄ ēt lune vna ps vr̄ altera clarior ꝓpter maiorē raritatē:vel dēſitatē receptā in vna ꝑte q̄ꝫ in alia:ſic̄ ēt yris cū vr̄ eſſe diuerſoꝝ coloꝝ ꝑꝑ diuerſam reflexioneꝫ radioꝝ ſolis in diuerſis ꝑtibꝰ nubis roride.Et ſi dubitat̄ de cā:ꝓpter quaꝫ celum apꝑet azurei coloris nō aſſignet̄ vapor medius pro cā:q2 ꝑ idē ſtelle apparerēt azurei coloris:ſic̄ apꝑet qđcū3 coloratū:ſi iter ipm ⁊ oculū ponat̄ vitꝝ azurinū:ſꝫ dicat̄ ꝙ ſic̄ ex duobꝰ coloribus:quoꝝ vnꝰ eſt clarus:alter obſcurus reſultat artificialiter color azureꝰ:ita ex claritate ſolꝭ ⁊ obſcuritate quā viſus repit i ꝓfūditate celi nō terminānte viſuꝫ:vbi nō ē ſtella reſultat apparēter color azureꝰ.Aq̄.n.vr̄ obſcura i magna ꝓfunditate vbi nō termiat̄ viſus:⁊ clara:vbi termiatur viſus:⁊ ſic̄ color azureꝰ artificialr̄ factꝰ ē clarior:qñ hꝫ plus de calore claro:⁊ obſcurior:qñ hꝫ plus de colore obſcuro:ita celū de die vr̄ eſſe coloris azurini clari ꝑꝑ maiorem claritatē ſolꝭ:⁊ de nocte apꝑet coloris azurini obſcuri ꝑꝑ minorē claritatē ſolꝭ.¶4ª ꝯ.q̄lꝫ ſtella eſt figure ſpice:ſed nō q̄lꝫ ſpica vr̄.ꝑma ps eſt nota:ex quo celū eſt perfectiſſimū:⁊ figura circularis ē nobiliſſima. 2ª ps eſt ſeq̄ns experiētiā:q2 ſtelle orbis ſignoꝝ angulariter vidēt̄ cū apparēāt ꝯtinue ſintilare.Et hoc eſt ꝑꝑ magnā diſtātiā facientem debilitatē ⁊ motū in oculo radioꝝ veniētiuꝫ ab orbe ſignoꝝ ad illū:planete aūt vt ſol ⁊ luna hn̄t ꝓpingtatē ad nos faciētē formā in radio multiplicato ad oculū:q̄ꝫto.n.res eſt diſtātior ab oculo tāto vr̄ ſub miori angulo:⁊ q̄ꝫto ꝓpingor tāto apꝑet ſub maiori.¶Sꝫ dubiū eſt de venere:que apꝑet aliq̄ mō ſintilare:⁊ hoc nō eſt rōne diſtantie q2 tūc planete ſupiores ſintillarēt:qđ eſt ꝯ experiētiā.Dr̄ ꝙ ꝑfectio mundi ꝯſiſtit in varietate reꝝ tātuꝫ q̄ꝫtū eſt poſſꝭ.nā q2 aliqđ eſt albū:⁊ aliqđ eſt nigrū:iō aliqđ eſt qđ nō eſt albū:nec nigrū.ſ.rubeū vel palidū:⁊ q2 aliqđ ſemꝑ mouetur.ſ.celū:⁊ aliqđ nō ſemꝑ mouet̄.ſ.terra:opꝫ aliqđ eē qđ aliqñ mouet̄:⁊ aliqñ non mouet̄.ſ.lapis vel lignum.Iteꝫ q2 aliqđ eſt claꝝ ſimplr̄:vt ſol:⁊ aliqđ ſimplr̄ opacum:vt terra vel lapis:oꝫ dare 3m iter iſta:qđ ſit aliquo mō claꝝ:⁊ aliquo mō opacuꝫ:⁊ hoc eſt luna.Ita in ꝓpoſito aliqđ corpus illuminoſum ſimplr̄ ſintillat:vt q̄lꝫ ſtella orb̄ ſignoꝝ ⁊ aliqđ nullo mō vt ſol ⁊ luna.ergo eſt dare corpus illuminoſuꝫ qđ aliquo mō ſintillet:⁊ aliq̄ nō mō ſintillet.⁊ iſtđ eſt venus.Cā aūt huiꝰ eſt:q2 exceſſiua diſtātia vna cū paruitate q̄ꝫtitatis ꝓportionata illi diſtātie eſt cā ſintillatōis ſimplr̄ corꝑis lumioſi.iō ſtelle zodiaci ſimplr̄ ſintillāt.tēꝑata aūt diſtātia vna cū magnitudīe q̄ꝫtitatis ꝓportōata illi eſt cā nō ſintillādi aliq̄ mō.iō ſol ⁊ luna mercurius mars iuppiter ⁊ ſaturnus nullo mō ſintillāt:ſed temꝑata diſtātia vna cū ꝑuitate q̄ꝫtitatis diſproportiōata illi eſt cā aliq̄ mō ſintillādi:⁊ aliq̄ mō nō ſintillādi:iō venꝰ aliq̄ mō ſintillat rōne diſtātie temꝑate ad viſum:⁊ aliq̄ mō ſintillat rōne ꝑuitatis diſproportionata illi diſtātie.¶Intelligēdū ꝙ coloratū colore ꝓp̄e dcō i nulla diſtātia ſintillat:q2 nō hꝫ radios diſtinctos a ſua ſpē viſibili:corpꝰ aūt lucidū:q2 hꝫ radios diſtictos a ſpē viſibili i exceſſiua diſtātia ſintillat.Deide oꝫ aſſignare cāꝫ ꝓpter quā:⁊ maxīe de nocte oculus non pērcipit radios corporis luminoſi preſentati in modica diſtātia:⁊ in aliqua maiori diſtātia percipit illos tanq̄ꝫ mobiles iterū in maiori percipit illos tanq̄ꝫ imobiles.Dicit̄ ꝙ in ꝑma diſtātia ſpecies viſibilis eſt fortis:⁊ reflexio luminis debilis. In ſcđa diſtantia econtra ſpecies viſibilis eſt debilis:⁊ reflexio fortis.In 3ª vero diſtantia tam ſpecies viſibilis q̄ꝫ reflexio luminis eſt debilis.quare ⁊c̄.

¶Horarū numerus ⁊ tēporis eſt numeralr̄ a planetis:lꝫ horaꝝ diei numerus ſit per aſcenſum ⁊ deſcenſum ſignorum.Et dies non eſt ad equale.24.horaꝝ:⁊ ordo dierum non eſt ſm ordinem planetarū:lꝫ habitantibus ſub equinoctionali menſes ſint ſemper equales:non tamen habitantibus alibi. Cap. XXVII.

Celuȝ cuȝ ſua v̈tute ⁊ itelligētia nō ſolum dat nob̄ mot⁹ ⁊ opōnes qb⁹ ꝑficimur: ⁊ dei potētiā declaram⁹: ſȝ etiā mēſuras eorūdeȝ motuū ⁊ opationū. vtputa horā diē mēſem ⁊ annū qb⁹ taliū diſtincte cognoſcim⁹ lōgitudinē ⁊ breuitatē. Jō hec ſit ꝑma ꝙ̊. Nūer⁹ horaꝝ tpis ē nūeralr̄ ⁊ dnoīatiue a planetis: ſȝ nūer⁹ horarū diei eſt ab ortu ⁊ aſcenſu ſignoꝝ. ꝑma ps declarat̄: qm̄ planete ſūt ſeptē: qb⁹ rn̄dēt in ſpē ſeptē colores ſeptē ſapores 7ᶜᵐ metalla ſeptē ſcie libales. igit̄ ꝑ idē ill'rn̄dere vn̄r ſepteȝ hore: qꝝ vna eſt ſaturni: alia iouis: alia martis: alia ſol: ⁊ ſic deīceps. 2ᵃ ps ēt declarat̄. nā tps i q̄ ſignū orit̄ dat nobis horā: ſȝ vnūqdqȝ ſignū diuidit̄ in duas ptes oppoſitas. ſ. i ſupiorē: ⁊ iferiorē: aut i anteriorē ⁊ poſteriorē. igit̄ vnūqdqȝ ſignuȝ facit opationes oppoſitas ⁊ diuerſas: ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō pōt oriri in vno: ⁊ eodē tpe: imo dȝ facere duo oppoſita tpa ⁊ diuerſa: vnū in quo aſcēdat ps anterior que ē nobilior et aliud i quo aſcēdat ps retro q̄ duo tpa nos vocam⁹ duas horas. Et qꝛ vnūqdqȝ ſignū eſt trigita graduū idō tā ps anterior q̄ȝ poſterior eſt qndeci graduū. igr̄ qn̄ qndeci gradus fuerit eleuati apud orizōta erit eleuata medietas ſigni: ⁊ hēbim⁹ vnā horā: ⁊ qn̄ qndeci retro aſcēderint erit eleuata tota ps poſterior hēbim⁹ vnā aliā horā: ⁊ ꝑ ꝯn̄s i aſcenſu vniuſcuiuſqȝ ſigni hēm⁹ duas horas oppoſitas: ſȝ ſigna ſūt. 12. igit̄ hore diei nāl'ſūt. 24.

❡ 2ᵃ ꝙ̊. dies nō eſt adeq̄te. 24. horaꝝ: ſȝ aliquātulū plus. ꝓbat̄: ponendo ꝙ ſol ſit in ꝑ pūcto Arietis de mane ſup circulū orizontis i ꝑn⁹ diei: ⁊ pȝ ꝙ celū circulariter mouebit̄ ſupra ⁊ ſubtus: ac ēt aſcēdet ad oriētē vnūqdqȝ ſignū i duab⁹ horis ⁊ erit regreſſus ꝑm⁹ pūct⁹ Arietis in. 24. horis ſeq̄nti mane i oriēte ad circulū orizōtis: ⁊ nō erit adhuc dies: qꝛ ſol ꝓcīſe ꝑambulauit. 59. minuta ⁊ octo ſcda in ariete: q nūerus ē ipſi⁹ ſol'in vnaq̄qȝ die paꝝ min⁹ vno gradu. igr̄ oȝ ꝙ ſol ſit qnq̄gitanouē minutis: ⁊ octo ſcdis: ſub terra in oriēte anteq̄ȝ ſit dies: ⁊ ꝑ ꝯn̄s oȝ ꝙ celū voluat̄ illo toto ſpacio. ſ. qnq̄gintanouē minutoꝝ: ⁊ octo ſcdoꝝ. Et tūc erit ſol ad orizonta: ⁊ erit ꝯpleta dies: qua qdē cā tātū plus erit. 24. horis q̄ȝtū celū tardabit reuolutionē qnq̄gita nouē miutoꝝ ⁊ octo ſcdoꝝ. igit̄ qn̄ ſol erit apō meridiē erūt plus ſex horis: ⁊ ſic in alijs q̄rtis: ꝙ aūt dies dicat̄ eē ſolū. 24. horꝝ hoc eſt ꝑꝑ exceſſū iſenſ¹ᶜᵐ.

❡ Intelligēdū ꝙ hec ꝙ̊ ē poſita ſolū ꝓbabilr̄ ex opīone q̄rūdā ad videndū deductionē qꝛ pōt ꝯcedi ꝙ dies eſt ſolū. 24. horaꝝ: ⁊ in caſu iſto dr̄ ꝙ qn̄ ꝑm⁹ pūct⁹ arietis erit reuerſus ad orizonta: tūc erit ibi ſol nō ꝑ motū ꝓpriū q̄ mouet̄ i ariete qnq̄gintanouē minutis: ⁊ octo ſcdis: ſȝ ꝑ motū celi q̄ mouet̄ ꝑ circulū medij celi ſecantē circulū orizōtis in duob⁹ polis: aliter q̄dlȝ ſignorū daret nobis pluſq̄ȝ duas horas in ſuo ortu: ⁊ aſcenſu ad orizōta.

❡ 3ᵃ ꝙ̊. lȝ denoīatio ⁊ nūer⁹ dieꝝ ſit denoīatiue: ⁊ nūeralr̄ a planetis: nō tn̄ ordo dieꝝ eſt ſ̄m ordinē planetarū. ꝑma ps eſt nota: qꝛ ſic planete ſunt ſeptē: ita dies ſūt ſeptē: ⁊ ſic planetaꝝ vn⁹ eſt ſaturn⁹: ⁊ ali⁹ iouis: ⁊ ali⁹ mars ali⁹ ſol. ⁊ ſic de alijs: ita dieꝝ vni⁹ eſt dies ſabati: alius dies iouis: alius dies martis: ⁊ ſic ꝯn̄ter. 2ᵃ ps ēt ē clara: qꝛ ſaturnus ⁊ iuppiter ſunt planete imediati: non tn̄ ſunt imediati dies ſabati: ⁊ dies iouis: ſed mediat dies veneris: ſilr̄ iuppiter ⁊ mars ſunt planete imediati: nō tn̄ ſūt dies imediati dies iouis ⁊ martis: ſed mediat dies mercurij: et ita ꝯn̄ter de alijs.

❡ Cā aūt hui⁹ diuerſitatis iueſtigat̄ h̄ mō. Nā ſic mēſis ⁊ annus ꝯponit̄ ex ſeptē dieb⁹: ita dies ꝯponit̄ ex ſeptē horis: ꝑ reiterationē ⁊ dignū eſt ꝙ planeta q ē dn̄s ꝑme hore diei denoīet ipſaȝ diē: ſic lux denoīat lucernā: ⁊ caput capilluȝ. Igit̄ ſaturn⁹ eſt dn̄s ꝑme hore ſabbati ex quo dies illa denoīat̄ a ſaturno. 2ᵃ vō hora eſt iouis. 3ᵃ martis. 4ᵃ ſol: ⁊ ſic ꝯn̄r: ita ꝙ 8ᵃ. 15ᵃ ⁊ 22ᵃ. per iterationē ē ſaturni. Igit̄ 23ᵃ erit iouis. ⁊ 24ᵃ martis. vbi cōplet̄ dies ⁊ opȝ icipe a capite. 24. horaꝝ ꝓcedēdo ſ̄m ordinē planetaꝝ: ⁊ qꝛ ſtatī poſt marteȝ ſeq̄t̄ ſol. igit̄ ꝑma hora diei poſt ſabbatū eſt hora ſol. igit̄ ꝑm⁹ dies poſt diē ſabbati dȝ eſſe dies dn̄ic⁹ q ē dies ſol: ⁊ ſic ꝯn̄ter nūerādo ꝑma hora diei poſt dn̄icū ē hora lūe: ⁊ ꝑ ꝯn̄s dies illa ē dies lūe: ⁊ ſic ꝯn̄r

❡ Ex iſta cā ꝯcedit̄ ꝙ diſpō bona vel mala rei gnābilis: ⁊ corruptibil'eſt originalr̄ ⁊ idicatiue a mixtiōe bona vel mala planetaꝝ cū ſignis: qꝛ rēs hn̄s ꝑn^m nec̄io icipit i aliq̄ hora alic⁹ ſigni: ſȝ ſig nō pn̄t facere opationē ſine ſuis planetis: nec ecōtra: ſic nec corp⁹ ſine aīa: nec eꝯ. igit̄ ſi planeta. ⁊ ſignū dominant̄ alicui hore: opȝ ꝙ dominent̄ rei habenti initiuȝ in illa hora. Et per conſequens ſi mixtio planete cum ſigno erit bona vel mala neceſſario diſpoſitio rei ſubiecte erit talis.

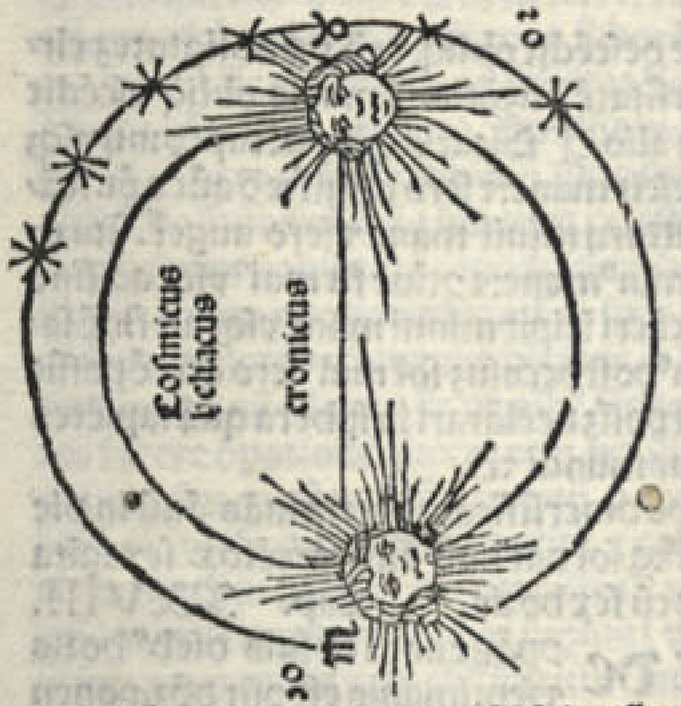

❡ 4ᵃ ꝙ̊. lȝ habitātibus ſub equinoctiali mēſes ſint ſemper eq̄les: nō tamē habitātib⁹ alibi. ꝑᵃ ps pȝ: qꝛ illis ſigna ſemꝑ aſcendunt eodē mō ⁊ 2ᵃ ꝓbat̄: qꝛ habitātib⁹ in alijs climatibus aliq̄ ſigna aſcēdūt directe: ⁊ aliq̄ tortuoſe: ſed citius ꝑtrāſeūt ſigna tortuoſe aſcēdētia pūctū orizontis q̄ȝ directe aſcēdētia. igr̄ ſol faciēs i quolȝ ſigno vnū mēſeȝ faciet mēſes ieq̄les: ita ꝙ ſtāte ſole in ſex ſignis tortuoſe aſcēdētib⁹ q̄ ſunt a ꝑn°. capcornij vſqȝ ad finē gemioꝝ mēſes ſūt miores: ſtāte aūt cū alijs ſex ſignis oppoſitis directe aſcēdentibus a ꝑn° cācri vſqȝ ad finē ſagittarij: mēſes ſūt maiores. vnde eſt aliqs locus i ꝑte ſeptētrionis i quo thaur⁹ qui eſt ex ſignis tortuoſe aſcendētibus ꝑus emittit caudā apud orizōta q̄ȝ caput: ideo habet menſem paruū: ⁊ ꝯn̄ter alia que quaſi emittūt ſimul partē ſuperiorē ⁊ iferiorem cōformiter ad predicta dicunt aliqui dies ⁊ horas eſſe inequales: ita ꝙ ſigna tortuoſe aſcendētia faciūt miores dies: ⁊ horas q̄ȝ ſigna directe aſcēdētia: ⁊ ꝯn̄ter mēſes in q̄bus ſigna directe aſcendūt habēt maiores horas: ⁊ maiores dies. 24. horaruȝ: q̄ȝ menſes in quibus ſigna tortuoſe aſcēdūt. Hoc tamē nō eſt neceſſariū: quia ſol facit mēſeȝ motu quo mouet̄ in zodiaco a ſeptētrione in meridiem: ⁊ facit dieȝ motu quo mouetur in circulo medij celi ab oriēte in occidens: hoc autem fit a ſigno moto in oriente ſuꝑ circulum orizontis.

❡ Ex predictis poteſt aſſignari cauſa q̄re in aliq̄ tēpore anni aurora eſt maior: ⁊ crepuſculum minus: ⁊ tēpore ſibi oppoſito aurora eſt minor ⁊ crepuſculum maius: quia ſol aliquādo veniēs de ſub terra non directe: ſed oblique aſcendit ad circulū orizōtis: ita ꝙ ſplendor eius illuminat orizonta ſupra terram grādi ſpacio tēporis anteq̄ȝ ſol ſit ſupra terram: et ꝓpter hoc habemus: tunc longum mane: ſiue auroram: econtra aūt eodem die habemus ſero: ſeu crepuſculuȝ paruuȝ: quia ſol tunc non oblique ad latus orizontis deſcendit ſubtus terraȝ: ſed directe modico tēpore illuminādo terram ſupra orizonta: ⁊ hec contingit maxime in vere ſole exiſtēte in ariete thauro ⁊ Gemini. In autumno vero oppoſito illi ſole exiſtente in Libra Scorpione et Sagittario ipſe aſcendit directe ſurſum: ⁊ oblique deorſum: ideo tunc eſt paruum mane ⁊ magnum ſero.

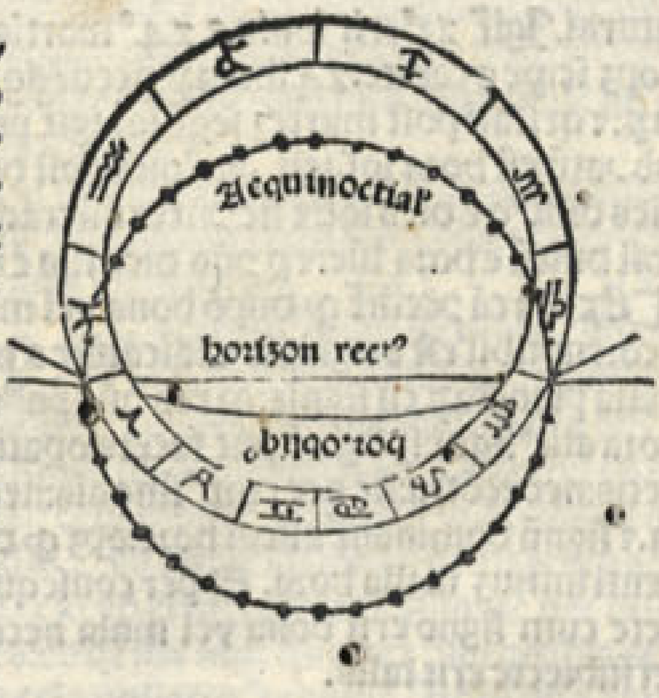

¶ Cã aũt oĩuʒ di-
ctoꝝ eſt:q̄ꝛ aliq̄d
ſignũ aſcẽdit di-
recte:ꝛ aliq̄d ob-
liq̃:ꝛ q̄dã plus ꝛ
q̄d minꝰ:q̃to ḡ ſi
gnũ aſcẽdit ma-
gis obliq̃:tãto añ
ortũ ſol' habemꝰ
maiꝰ mane ꝛ par
uũ ſero.ꝛ eʒ.q̃to
aſcẽdit magis di
recte tãto hẽmꝰ
maiꝰ mane:ꝛ ma
ius ſero:qm̃ ſigm
q̄d aſcendit directe deſcẽdit obliq̃.ꝛ eʒ.pp obligtateʒ cir-
culi ʒodiaci:ꝛ diuerſitatẽ orizõtis.iõ magis obliq̃ aſcẽdit
in vno orizõte q̃ʒ in alio. ¶ Dicat̃ ḡ q̄ a pn°.capcorny vſq̃ʒ
ad finẽ gemioꝝ creſcit mane:ꝛ ſero minuit̃:eʒ aũt a pn°.cã-
cri vſq̃ʒ ad finẽ ſagittary minuit̃ mane ꝛ ſero auget̃. Ita q̄
a pn°.capcorny eſt minꝰ mane:ꝛ ɔtiue fit maiꝰ vſq̃ʒ ad finẽ
gemioꝝ. In pn°. vo cãcri icipit minui mane vſq̃ʒ ad finẽ ſa-
gittary.vbi iuenimꝰ poſt occaſuʒ ſol' maiꝰ ſero q̄d eẽ poſſit
Et totũ q̄d dcm̃ eſt poſſʒ declarari in ſphera quã ſapiẽtes
fecerũt ad exemplar mundi ꝛc̃.

¶ Nec̃io ſol fac̃ ãnos diuerſificatos terminãs ãnũ in die
pfcõ cũ ſex horis plꝰ:q ſol dat nob ãnũ trecẽtoꝝ ſexagita
q̄nq̃ʒ dieꝝ ɔpletoꝝ cũ ſex horis. Cap. XXVIII.

Nunc de ɔpõne anni ex ſuis diebꝰ horis
ꝛ ſeptimanis eſt ɔñr dõʒ.ponen
do hãc ɔ̃nẽ. Nec̃e eſt ſolẽ facere ãnos diuerſi-
ficatos.pr.nos iuenimꝰ maximã diuerſitatẽ in
oĩbꝰ aĩalibꝰ plãtis ꝛ lapidibꝰ riuis flumibꝰ:mõ-
tibꝰ ꝛ vallibꝰ:ꝛ ĩ oĩ alia opõne vt nõ ſit ſil'e vnũ alteri abſ-
q̃ʒ diuerſitate in mã:vl' forma p quã opõnẽ cognoſcimꝰ ꝛ
pbamus ſciaʒ ꝛ potẽtiã artificis mũdi q ẽ deꝰ altiſſimus
ſublimis ⁊ magnꝰ.igit̃ potẽtia ſcia ꝛ nobilitas pmi artifi-
cis nõ poteſt per aliud cognoſci q̃ʒ per operationẽ diuerſi
ficatã.in ſignũ huiꝰ oẽs hoĩes q̄rũt nouitates:ḡ nec̃iũ ẽ ſo-
lẽ tal'r diſponere curſũ ſuũ q̄ faciat diſpõnes ãnoꝝ diuer
ſificatas. ¶ Ex iſta ɔ̃ne ſeq̃t̃ p.q̄ ſol nõ põt ɔplete ãbula
re vno die gradũ vnũ:q̄ꝛ ſi ãbularet in die gradũ vnũ cõ-
plete nõ faceret ãnos diuerſificatos:imo incipet ꝛ finiret
ãnũ ſemp ad vnũ ꝛ eũdẽ locũ diei ¶ z°.ſeq̃t̃.q̄ nec̃e ẽ ſo-
leʒ icipe ãnũ ꝛ termiare ĩ die pfcõ cũ aliq̄t horis plus:ꝛ h
vt artifex delectet̃ in opõne variata ꝛ noua q̄ eſt nobilior
¶ zª ɔ̃.ſol termiat ãnũ ĩ die pfecto cuʒ ſex horis plus.pr.
Cũ in celo repiãtur.4.anguli ad modũ domꝰ rõnabil'r dʒ
icipe ꝛ finire in angulo. Nõ qdẽ ĩ eodẽ dʒ eẽ pnm ꝛ finis:q̄ꝛ
tũc opatio nõ eẽt variata:nec ãnꝰ diuerſificatꝰ:ſʒ ĩ alio ſʒ
ordinẽ:ita q̄ ſi iceptio ẽ ĩ oriẽte:finis ãni erit in meridie:ꝛ
ſic vltra p alios angulos.igr̃ ſemp finis ãni erit in die cõ-
pleto cũ ſex horis plus:q̄ꝛ ab vno angulo ad aliũ ſunt ſex
hore:ſic̃ ab ortu ſol' vſq̃ʒ ad meridiẽ:a meridie vſq̃ʒ ad oc-
caſuʒ:q̄ ẽ 4ta ps celi cũ oppta graduũ ex q̄bꝰ ɔtigũt.15.ḡdus
p q̄lʒ hora. ¶ 3ª ɔ̃.ſol dat nob ãnũ trecẽtoꝝ.65.dieꝝ ɔple
toꝝ. Probat̃. Annꝰ cõponit̃ ex q̄nq̄gitaduabꝰ ſeptimanis
ꝛ vno die. Igit̃ ɔ̃ vã.pʒ ɔñã.q̄ꝛ nũerus ɔ̃nis reſultat ex nu
mero añtis.pma ps añtis ſic dclarat̃. Celũ ɔponit̃ ex tre-
cẽtis ſexagita gradibꝰ faciẽtibꝰ nũeꝝ pfectuʒ:q̄ꝛ iſte nũe-
rus reſultat ex.12.ſignis:ꝛ q̄dlibʒ ſigm ex tribꝰ faciebꝰ:q̄rũ
q̄lʒ ɔponit̃ ex decẽ gradibꝰ q eſt nũerꝰ pfectꝰ.igit̃ nũerꝰ ſe-
ptimanaꝝ ãni dʒ eẽ ita ppiquius huic nũero celi:ſic̃ ẽ poſe
igr̃ ſeptimane ſũt q̄nq̄gita vna:vel q̄nq̄gintadue:pʒ ɔñã.
q̄ꝛ q̄cũq̃ʒ alio numero dato ille eẽt nimis remotꝰ a nũero
celi p exceſſuʒ vel defectũ:ſʒ nõ pñt eẽ q̄nq̄gita vna ſepti-
mane pp nũeꝝ ipeʒ q eſt ipfectꝰ ꝛ nũerꝰ graduũ celi ẽ p-
fectꝰ.ſunt igr̃ q̄nq̄gitadue ſeptiane faciẽtes nũeꝝ parẽ q̄d
erat pbãdũ. ¶ zª ps añtis pbat̃.ſ.q̄ ãnus ɔponit̃ ex vno
die vltra ſeptimanas.52.q̄ꝛ ſi nõ.igit̃ ſi ãnꝰ icipet die dñi-
co termiaret̃ die ſabbati:ꝛ iteꝝ icipet die dñico ꝛ termia
ret̃ die ſabati:q̄d eſt falſuʒ:q̄ꝛ ãnꝰ dʒ variari pp nobilitatẽ
ꝛ potẽtiã ſũmi artificis:ita q̄ aliqñ icipiat die dñico:ꝛ ali-
qñ die lune:ꝛ ſic ɔñr:vt q̄lʒ planeta hẽat ſuuʒ ãnuʒ:ſic̃ hʒ
ſuũ diẽ ꝛ ſuã horã:opʒ igit̃ q̄ ãnꝰ icipiat ꝛ finiat eodẽ die
ita q̄ ſi icipit die dñico:finiat die dñico:ꝛ alter ãnꝰ icipiat
die lũe:ꝛ ſi icepit die lune finiat die lũe:ꝛ alter icipiat die
martis:ꝛ ſic p ordinẽ in alys:ppter quã cãʒ kalẽdariũ ici
pit ꝛ finit p.a.ḡ nec̃iũ eſt q̄ ãnꝰ icipiat ĩ ſeptimana ɔpleta
ꝛ vno die plus.ḡ ſeptimanis.52.ex q̄bꝰ cõponit̃ annus opʒ
ſupaddere vnã diẽ:q̄d erat pbãduʒ. ¶ 4ª ɔ̃.ſol dat nobis
ãnũ trecẽtoꝝ.65.dieꝝ ꝛ ſex horaꝝ.pma ps ɔ̃nis eſt decla
rata in alia ɔ̃ne:ꝛ zª pbat̃.ſi ãnꝰ icipit ſole exñte ĩ oriẽte ĩ
pn°.arietis facta reuolutõe trecẽtis.65.vicibꝰ ĩ trecẽtis.65.
diebꝰ pnm arietis erit ĩ eodẽ pũcto oriẽtis ĩ quo fuit in pn°.
neq̃ʒ adhuc erit ɔpletꝰ ãnꝰ:q̄ꝛ deficiẽt ſex hore ĩ q̄bꝰ ſol ha
bebit adhuc ambulare.14.miuta ꝛ.47.ſcđa:ꝛ tũc erit cõ-
pletꝰ curſus ſol' ꝛ ãnꝰ:ꝛ erit reuerſus ſol ad pm pũctũ arieti
nõ ĩ oriẽte:ſʒ in ãgulo medy celi. Et ita ɔñr dicat̃ de alys
ãgul' celi q̄ ſol icipit curſũ ſuũ in vno:ꝛ finit ĩ alio angulo
ſubſeq̄nte ptrãſcũdo.14.miuta:ꝛ q̄dragitaſeptẽ zª in ſex
horis q eſt nũerꝰ illoꝝ miutoꝝ ꝛ ſcđoꝝ ab vno angulo ad
aliũ. ¶ Ex pdictis ſeq̃t̃ p.q̄ ãnꝰ nõ põt eẽ trecẽti ſexagita
ſex dies:q̄ꝛ al'r nõ eẽt ordo ãnoꝝ ſʒ ordinẽ dieꝝ ſeptima
ne:ſed ſi vnꝰ ãnus icipet die dñico alter imediate ſeq̄ẽs
icipet die martis.ꝛ alter die iouis:ꝛ eodẽ fundamẽto non
pñt eſſe dies trecẽti ſexagitaſex ĩ ãno.q̄ꝛ tũc ſi icipet ãnus
die dñico alter imediate ſeq̄ẽs icipet die mercury:ꝛ al-
ter die ſabati:q̄d nõ eſt dicẽdũ:ꝛ ita arguat̃ de q̄lʒ maiori
nũero. ¶ z°ſeq̃t̃ q̄ pp iſtas ſex horas variarent̃ ſolẽnita
tes ꝛ kalẽde pnª ꝛ fines ãnoꝝ:niſi qs igenioſe ꝛ ɔ̃nãʒ i ka
lẽdario pueneritːita q̄ ſolẽnitates que ſunt in pn° eſtatis:
aliqñ erũt in pn° hyemis:ꝛ q̄ ſũt in pn° veris:aliqñ erũt in
pn° autũni:q̄ꝛ cã ſex horaꝝ in q̄buſlibet.4.annis ponitur
antea vnũ diẽ:ꝛ in cẽtũ ãnis.25.dies:ꝛ ẽt mile ãnis ducen
toꝝ.50.dies:ꝛ ſic vltra pcedẽdo idubie variarent̃ circula
riter pnª ꝛ fines ãnoꝝ kalẽde:ꝛ ſolẽnitates:niſi artificial'r
remediũ apponeret̃:vt aũt pdicta ſint firma retinet̃ ĩ ka-
lẽdario ex q̄buſlibet quatuor ãnis:vnus dies qui vocatur
biſextus.quare ꝛc̃.

¶ Mũdus eſt vnꝰ ɔpoſitus ex plibꝰ ɔ̃rys:hñs v̄tutẽ moti
uam itrinſecã:plenus ſpiritibꝰ. Cap. XXIX.

Vltimo de mũdi rectoribꝰ ꝛ motoribꝰ eſt
dõm.ponẽdo q̄tuor ɔ̃nes:q̄ꝝ pª
eſt iſta.mũdus eſt vnꝰ:ꝛ nõ plẽs.pbat̃.ſi eẽnt
plẽs mũdi:aut igr̃ p ɔtinẽtiã vel per cõtactum
idiuiſibilẽ.non pª:q̄ꝛ ſi daret̃ mũdus q orbicu
lariter ɔtiereti ſtũ.p idẽ daret̃ alius mũdus orbiculariter
ɔtinẽs iſtũ aliũ ſignatũ:ꝛ ſic ĩ ifinitũ:q̄d nõ eſt dõʒ:q̄ꝛ tũc
ĩ mouẽtibꝰ ꝛ motis eẽt pcedere in ifinitũ:q̄d eſt reproba-
tum 7°.phyſicoꝝ:nõ ẽt dat̃ alius mũdus p ɔtactũ idiuiſi-
bilem:q̄ꝛ p idẽ ille hrẽt aliũ ɔtãgẽtẽ ipm:ꝛ ſic ĩ ifinitũ:cuʒ
nõ ſit maior rõ de vno q̃ʒ de alio:ſed iteꝝ hoc eſt falſuʒ:q̄ꝛ
extra mũdũ daret̃ vacuũ ifinitũ:q̄d eſt reprobatũ 4° phy
ſicoꝝ. Deus tñ oĩpotẽs ꝛ ifinitus poſſet cõtra iclinationeʒ
nature facere vacuũ:ꝛ ifinitos mũdos ſe idiuiſibil'r ɔtan
gentes. ¶ Ex iſta ɔ̃ne cũ ſua pbatiõe ſeq̃t̃ q̄ eſt deuenire
ad pmuʒ motoreʒ qui eſt vnus:ꝛ nõ plẽs.pma ps pʒ:quia
oẽ q̄d mouet̃ ab alio mouet̃.ꝛ nõ ɔtigit pcedere ĩ ifinitũ
ĩ mouẽtibꝰ ꝛ motis.igit̃ aliqs eſt pmus motor.zª ps etiaʒ
ſequit̃:q̄ꝛ ex quo mũdus eſt tm̃ vnus:ꝛ pmum mobile eſt
tm̃ vnũ.igit̃ pmus motor eſt tm̃ vnus. ¶ zª ɔ̃.mũdus eſt

ↄpoſit⁹ ex reb⁹ ↄ̃rijs ⁊ ſibi iuicē oppoſitis. pꝫ: quia nō eſt aliq̄ res i mūdo que nō hēat ſuū oppoſitū: ſicut albū nigꝝ amaꝝ dulce: pax guerra: vñ ⁊ in circulo videm⁹ vnū punctuꝫ oppoſitū alteri: ⁊ vnā partē oppoſitā alteri: ita ꝙ qñ vna ps mouet̃ ad vnā dr̃iaꝫ pōnū alia mouet̃ in ↄ̃riū: imo ⁊ in celo ſm̄ dicta ſapiētiū eſt oppō ⁊ inimicitia dicētiū ꝙ mars ⁊ iuppiter ſunt oppoſiti: ⁊ vnus inimicat̃ alteri: quia mars ſignificat guerrā: ⁊ iuppiter pacē: ſilr̃ ſol opponit̃ ſaturno: ⁊ venus Mercurio. Nec eſt incōueniēs p̄mū motorē q̄ eſt deus: cū alio hr̄e oppōnē: qꝛ ex quo p̄m⁹ motor mouet ⁊ nō mouet̃: ⁊ mā p̄ma mouet̃ ⁊ nō mouet: oꝫ p̄mū motorē ⁊ p̄mā māꝫ iuicē opponi: ex quo mouere ⁊ nō mouere: moueri ⁊ nō moueri opponūt̃. ¶ Ex iſta ↄ̃ne ſeq̄t̃ ꝙ mūdus eſt originalr̃ ⁊ ↄplectiue cōpoſit⁹: ⁊ nūero pari: q̄a ois ↄ̃rietas ⁊ oppō eſt īter duo: ꝓpterea elēa ſūt q̄tuor ex q̄b⁹ cōponit̃ mundus: ⁊ ſpe celeſtes ſunt octo. Et ſigna zodiaci ſūt. 12. ⁊ figure p̄mi mobilis. 48. ⁊ poli duo ptes mūdi. 4. ⁊ epicicli ſex: ⁊ ↄ̃ñr poſſum⁹ dicere ꝙ ſtelle aīalia plāte ⁊ minere ſunt in nūero pari: qꝛ ſi repit̃ aliqd̄ iſtoꝝ cum vna ↄditiōe repit̃ hñs ↄditionē oppoſitā: vt ſi iuenit̃ aīal hñs collū longū: etiā iuenit̃ aīal hñs collū curtū. Et ſi iuenit̃ ſpa maxima que ſit cōcaua. ſ. ſpa ſtellaꝝ fixaꝝ ēt iuenit̃ ſpa mīma nō ↄcaua. ſ. elēū terre. ¶ Ubi aduertēduꝫ terrā eſſe tāte puitatis ꝙ nō eſt ſenſibilis reſpectu magnitudis celi. ſol. n. vt dicūt ſapiētes eſt centies ſeptuageſies ſepties: ⁊ 4ᵃ cū octaua maior terra: ⁊ aliq̄ ſtellaꝝ fixaruꝫ ſunt nonagies maiores terra: aliq̄ vō ſunt ſeptuagitaduabus vicib⁹ maiores terra: ⁊ aliq̄. 54. vicib⁹: ⁊ aliq̄ triginta ſex vicib⁹: ⁊ vt teſtat̃ Alphraganus. 20. cap°. libri ſui: mīma ſtella que videt̃ in ſpa ſtellaꝝ fixaꝝ eſt decē ⁊ octo vicib⁹ maior terra. ¶ 3ᵃ ↄ̃. mūdus hꝫ v̄tutē motiuā ītrinſecā incorporeā ⁊ inextēſaꝫ. p̄ma ps declarat̃. vnūqdqꝫ elēoꝝ eſt mīoris pfectionis q̄ꝫ celū: ſed qdlꝫ elēoꝝ hꝫ motiuā virtutē ītra ſe: ⁊ nō extra ſe. igit̃ celū hꝫ motiuā v̄tutē intra ſe: ⁊ nō extra ſe: ſed illa eadē eſt v̄tus motiua mūdi. igit̃ mūdus hꝫ v̄tutē motiuā ītrīſecā. p̄ma ps aūtis eſt manifeſta: ꝙ vnūqdqꝫ elēoꝝ depēdet eēntialr̃ a celo: minor vō ↄ̃clarat̃: qꝛ elēa leuia mouent̃ ſurſuꝫ ꝓp leuitatē quā hñt in ſe ⁊ grauia mouent̃ deorſuꝫ ꝓpter grauitatē quaꝫ hñt in ſe: ſilr̃ ignis calefacit per caliditatē ītrinſecā ſibi: ⁊ aqua frigefacit per frigiditatē intrinſecā ſibi: ⁊ aer humefacit per humiditatē intrinſecā ſibi: ⁊ terra deſiccat per ſiccitatem intrinſecā ſibi. ¶ 2ᵃ pars ↄ̃nis declarat̃. ſ. ꝙ v̄tus motiua mūdi eſt incorporea ⁊ inextēſa. Nā in mūdo nihil repit̃ ſine ſuo oppoſito: ſed aliqd mouet̃ p v̄tutē corporeā ⁊ extenſaꝫ: vt qdlꝫ elēoꝝ. g̃ aliqd mouet̃ p v̄tutē incorporeā: ⁊ inextēſaꝫ. ſ. celū ꝓpter ſuā nobilitatē: ſed v̄tus motiua celi eſt v̄tus motiua mūdi. igit̃ ⁊c̄. ¶ Ex iſta ↄ̃ne cū ſua ꝓbatione ſeq̄t̃ ꝙ p̄m⁹ motor nō mouet̃ p ſe vel p accidēs: nec eſt intrinſecus mūdo per īformationē vel p inherētiā: ſed p ſolā p̄ſentiā ⁊ idiſtantiā. ꝓbat̃. Aliqd mouet̃ p ſe: ⁊ p accidēs: vt hō ābulās in naui mota. igit̃ aliqd nec p ſe: nec p accñs mouet̃. ſ. p̄m⁹ motor ꝓpter ſuā maximā nobilitatē Itē aliq̄ forma iheret ⁊ īformat: vt forma mixti vel elēti. g̃ aliq̄ nec īformat: nec īheret: ſed ſolū preſentialr̃ adeſt vt forma celi: ⁊ ↄ̃ñter mūdi q̄ dr̄ p̄m⁹ motor. ¶ 4ᵃ ↄ̃. Mundus eſt plenus ſpiritib⁹ a corporib⁹ abſolutis. ꝓbat̃. aliq̄ i mūdo gnãnt̃ ⁊ corrūpunt̃ hñtia formā ⁊ māꝫ groſſaꝫ nō potentē ptrāſire dura que ſunt ita tardi mot⁹ ꝙ in lōgiſſimis tpib⁹ nō poſſent ire ab vno capite mūdi vſqꝫ ad aliū: nec poſſent trāſfigurari in aliā figuraꝫ: aut recipe oēs figuraꝫ quā volūt: nec pñt iuiſibilr̃ ābulare: nec hñt ſciaꝫ: aut ſi hñt illa eſt modica: ſic ꝙ nō cognoſcūt tpa ⁊ futura ↄtingentia: neqꝫ hñt ordinē in ſitu: ſed hitāt mō equalr̃ in plano: mō inequalr̃ in plano ⁊ in mōte: ſed q̄lꝫ res mundi ꝓp maiorē opōnē ⁊ cognoſcibilitatē hꝫ ſuū opp^m vt dcm̄ eſt igit̃ in mūdo ſunt aliq̄ ingnābilia ⁊ icorruptibilia nō habētia formā vel māꝫ: aut figurā potētia rōne ſue ſubtilitatis ptrāſire corpus duꝝ: ſicut eſt mons: vel ferrū: ⁊ trāſfigurari recipiendo oēs figurā ⁊ tante velocitatis: ꝙ ſubito pñt ptrāſire totā lōgitudinē mūdi: ⁊ ſunt iuiſibilia hñtia oēs ſciaꝫ ⁊ oēs cognitionē tpis ⁊ futuroꝝ contingentiū: ac etiā ordinē eēntialē inuicē prioritatis ⁊ poſterioritatis: iſti aūt dicunt̃ ſpiritus: aut ītelligētie: quaꝝ vna ē altera pfectior eſſentialr̃. Et qꝛ tot⁹ mūdus nobilior ē: ſi a multis ⁊ variatis habitatorib⁹ tot⁹ inhitet̃: iō rōnabile eſt aliquos ex iſtis ſpiritib⁹ hitare ſpherā terre: ⁊ aliq̄s ſpherā aque: ⁊ aliquos ſpherā aeris: ⁊ aliquos ſpherā ignis: ⁊ aliq̄s ſpheraꝫ lune. ⁊ ſic ↄ̃ñter vſqꝫ ad ſpheraꝫ ſignoꝝ. Et ſm̄ ꝙ vna ſphera eſt altera pfectior. Ita ſpūs vnius erūt ſpiritib⁹ alterius ſphere nobiliores: imo ſpūs ſpheraꝝ elēoꝝ dicūt̃ abſolute ſpūs: ſed ſpūs ſpheraꝝ celeſtiū dicunt̃ ītelligentie: ꝓp ſuam nobilitatē ⁊ modū mirabilē ītelligēdi. ¶ Ex iſta ↄ̃ne ⁊ ſua ꝓbatione: ſequit̃ ꝙ ſpūs hitātes in ſpa ſaturni ſunt de natura ſaturni: ⁊ hitātes in ſpa Iouis vel martis: ſunt de nā illius: ⁊ ſic de oib⁹. Ideo aliq̄ ſapiētes volētes facere opationē guerre odij vel p̄lij cōuocabāt ſpirit⁹ martis: ſm̄ ꝙ eſt poſitū ⁊ ſcriptū p [illegible]os: ponūt. n. maximū p̄liū cū īterfectione gētis peditū ⁊ eq̄tū īter quos erāt ſpiritus parui in modū pueroꝝ eūtes ⁊ volātes in auxilium ptis victricis: ⁊ mars ſtabat ſupius i vna rotha veluti dominus: que rotha a duob⁹ ſpiritib⁹ lateralr̃ ſuſtinebat̃ in qua ſedēs ipſe mars p̄liū delectabilr̃ inſpiciebat: ⁊ qñ volebant facere opationē ↄ̃riā iſti ſicut pacis ⁊ ↄcordie ↄuocabant ſpūs Iouis. Uolētes aūt facere opationē amoris ⁊ luxurie ↄuocabāt ſpūs veneris: ⁊ ſic de alijs ſꝫ opatōeꝫ quā facere volebāt. ¶ Notādū ꝙ ītelligētie ſūt ꝓpe virtutes motrices orbiū nunq̄ꝫ mutātes locū: vl̃ ſitū: ſpūs āt ꝓprie ſunt v̄tutes mobiles ad oēs dr̃iaꝫ pōnis tā cū aſſūpto corpe: q̄ꝫ ſine aſſumpto corpe: q̄ qdem ſpūs ſunt miniſtri intelligētiaꝝ in toto mundo: in celo ⁊ in terra ad oēm opationē faciēdā: vt oſtēdat̃ potētia altiſſimi qui celū fecit ⁊ terrā. Nec idignet̃ anim⁹ legētis ſi huius libelli ↄcluſionalr̃ dicta nō ſunt demōſtratiue: ⁊ rōnib⁹ nālib⁹ roborata: qꝛ nō ſolū ad vtilitatē ſpeculatiuoꝝ: ſed etiā alioruꝫ hec narrāda ⁊ ſcribēda decreui in noīe illius q̄ in trinitate pfecta viuit ⁊ regnat per eterna ſcl̾oꝝ ſcl̾a. Amen.

¶ Pauli Ueneti Theologi clariſſimi: ac ph̄i ſummi liber aureus quem de cōpoſitione mundi edidit. Feliciter explicit. Correctus a ꝓprio originali per venerabileꝫ virum fratrem Iacobū Baptiſtam Aloyſiuꝫ de Rauēna lectorem in cōuentu Uenetiaꝝ ſancti Stephani.

¶ Impreſſus Uenetijs mandato ⁊ expenſis nobilis Uiri Dñi Octauiani Scoti Ciuis Modoetienſis duodecimo kalendas Iunias. 1498. Per Bonetum Locatellū Bergomenſem.

Finis.

Tabula

¶ Incipit tabula huius libri.

¶ De circulis componentibꝰ mūdum: ꝛ quot ſunt: ꝛ quo nomine vocenť. Caplm. I.

¶ Quot ſūt ptes zodiaci: ꝗ gradus: qđ mīutū. Et q̄re alia ſig̃ voceť noibꝰ taliū aīaliū. Ca. II.

¶ Taliuz ſignoꝝ quedaz ſunt maſculina: quedaz femina quedaz cōmunia. Et vltra ſigna .iz. aīalium zodiaci repe/riunť alia ſigna aīaliū: ſic᷑ vultur ꝛ vrſa ꝛc̄. Cap. III.

¶ Quot ſunt planete: ꝛ planete quot circulos hñt: in ꝗbus moueāť: ꝛ ꝗd ecētricꝰ circulus: ꝗd ďferēs ꝛ epiciclus: ꝛ an motꝰ ſolꝭ ďfat a motibꝰ alioꝝ planetaꝝ. Cap. IIII.

¶ Motꝰ octaue ſphere differt a motu aliarū: ꝛ talis motꝰ quō imagineť: ꝛ ꝗlz planetaꝝ cuius coloris ſit: ꝛ ꝗbus do mineť: ꝛ cuius virtutis ſit. Cap. V.

¶ Unūquodq̄ȝ generabile habet determinatā periodum cuz ſol ſit cauſa equalitatis: ꝛ inequalitatis dieꝝ: ac etiaz per ſuuz motuz ꝛ moraz non ſinit zonaz aduſtam eſſe ſub equatore: ſimilitudinis quoq̄ȝ ꝛ diſſimilitudinis tēporuz eſt cauſa: ꝛ vt ſint due hyemes: ꝛ due eſtates alicui regio/ni eſt cauſa. Cap. VI.

¶ Qꝛ neceſſe eſt eſſe zodiaci circulum ſub quo ſol moueť ꝛ hic circulus eſt impoſſibile ꝙ magis declinet ab equato re: atq̄ȝ ab eodem eleuari ſine īpedimento habitationis: eſt tamen neceſſe ipſuz declinare per latitudinem verſus meridiez ꝛ ſeptētrionem. Cap. VII.

¶ Circulus zodiaci diuiſus ī ſigna numeri paris et īmpa/ris: ꝛ numerus ſenarius ē par: ꝛ que ſigna zodiaci ſint ma/ſculina que femina: ꝛ que cōia: ꝛ idē circulus nō pōt eē di/uiſus: nec in pauciora: vꝭ plura ſigna. Cap. VIII.

¶ Quilibet planeta p̄ter ſolē ꝛ lunaz habet duo ſigna: qui ſol ꝛ luna ſolū habent vnuz pro quolibet. Cap. IX.

¶ Que ſigna in zodiaco ſūt p̄ora: ꝛ que poſteriora: ꝛ que fe minina: ꝛ que maſculia: ꝛ ꝙ ſaturnus eſt p̄mus planetaꝝ cuiꝰ ſphera poſita eſt extra ſpherā ſignoꝝ. Cap. X.

¶ Juppiter eſt ſcđs planetaꝝ cuiꝰ ſigna ſunt ſagittariꝰ ꝛ pi/ſcis q̄ nō ſunt ſimul in orbe ſignoꝝ: ꝛ ſagittarius eſt ſignū maſculinū: piſcis vō femininū. Cap. XI.

¶ Mars eſt 3ꝰ planetaꝝ ſub quo ſunt aries ꝛ ſcorpius īme diata ſagittario ꝛ piſci: nec ſilꝭ ſunt: ſed ſeparatiz. Et aries eſt ſignū maſculinū: ſcorpiꝰ vō femininū. Cap. XII.

¶ Sol quartus eſt planetarum cuius leo eſt ſignum: que ambo maſculina ſunt: ꝛ Leo non iuxtaponitur arieti: nec ſcorpioni. Cap. XIII.

¶ Uenus 5ꝰ eſt planetaꝝ īgrediēs in regno celi cū thauro ꝛ libra ſignis eiꝰ: q̄ ſigna nō ſilꝭ ſituanť. Cap. XIIII.

¶ Mercurius eſt ſextꝰ planetaꝝ: ingrediēs celū cuz gemi nis ꝛ virgine: ambo ſigna cōmunia non ſimul in zodiaco ſituata. Cap. XV.

¶ Luna eſt ſeptimus planetaꝝ: īgrediens celū ſolo ſigno cācro: qđ femininū ꝛ mobile eſt. Qui planeta non eſt va/cuus: ſed plenus q̄tuor ꝯrys corporibꝰ: ꝛ ꝙ totꝰ mundus diuiſus eſt in .iz. ſpheras. Cap. XVI.

¶ Motus ſignoꝝ zodiaci fit ab oriēte in occidēs: ceteroꝝ vō oppoſito fit modo: quoꝝ motꝰ nō retardāt motū octa/ue ſphere: ꝛ ad omniū ſperaꝝ motus aer: ꝛ ignis mouetur ab oriente in occidens. Cap. XVII.

¶ Sub ſeptētrione terra eſt aquis diſcooꝑta: que plana in aliqua parte reperiť que habitabilis hz eſſe permixtionē aqueꝝ ſupra ꝛ infra ipſaz que aque a mediterraneo mari ortum habent ꝛ recurſum. Cap. XVIII.

¶ Mare mediterraneū tranſit per longitudinē terre: qđ mare ab occidēte in oriens ē incipiēs ab oceano. Et aque tam montium q̄ȝ planitierum a magno vel mediterra/neo ſunt mari: ꝛ ideo terra cooperta aquis eſt impoſſibile habitari. Cap. XIX.

¶ Terra habitabilis congrue eſt diuiſa in ſeptem climata que diuiſa ſunt ab oriente in occidens per longitudinem habentia initium ꝛ numerationem ab equatore ad ſeptē/trionem: quoruz maius id dicitur alys quod īmediatius eſt equatori. Cap. XX.

¶ Inductio forme in materia eſſentialꝛ depēdet a virtu/te celi ſine q̄ua īpoſꝭis eſt elꝭtoꝝ mixtio. Et qđlz ex illis ge/nitū a tali v̄tute dirigiť: ac ēt terre diſpō bona vꝭ mala fit rōne illius directiui. Cap. XXI.

¶ Nec̄e eſt aliquā mierā alicuiꝰ eē coloris: ꝛ aliquaz diuer ſoruz: qꝛ in diuerſis fiūt locis. Plante quoq̄ȝ ne dum ſub/ſtantialiter: veruz etiā accidētaliter eſt opus diſtingui: in fructibꝰ taliuz: ſi qua ſapoꝝ: aut coloꝝ eſt diuerſitas huiꝰ rei celum cauſa eſt. Cap. XXII.

¶ Specifica animalium diſtinctio a ſpecifica partium ce/li diſtinctione oritur. Et animalis partium diuerſitas ex diuerſitate partium ſignorum celi: colorq̄ȝ in animalibus eſt per coniunctionem planetaꝝ: lz diuerſitas partium in aīalibꝰ ſit ex diuerſitate ꝑtiū celi Cap. XXIII.

¶ Caliditas ſolis cā eſt exalationis leuis calide et ſicce in vētre terre. Et calida ꝛ ſicca exalatio exñs in vētre terre eſt cauſa m̄ālis terremotuum: ꝛ eadem eſt cā ventorum atq̄ȝ tonitruorum. Cap. XXIIII.

¶ Nec̄io aer diuidiť in tres regiones: ī īfima ros pruina ꝛ nix liq̄da gñanť. In media vō pluuia nix ꝛ grādo: impreſ/ſiones tamen aquee non ex elementis p̄ncipaliter: ſed ex virtute celi fiunt. Cap. XXV.

¶ Motꝰ celi eſt localꝭ ſine ſono: qđ celū eſt q̄ȝtum ſine aug/mēto ꝛ diminutione: hñs luciditatem ſine colore ꝓprie di/cto: cuius ſtelle omnes ſperice ſunt. Cap. XXVI

¶ Horarū numerus ꝛ tēporis eſt numeralꝛ a planetis: lz horaꝝ diei numerus ſit per aſcenſuꝫ ꝛ deſcenſum ſigno/rum. Et dies non eſt ad equale .z4. horaꝝ: ꝛ ordo dierum non eſt ſm ordinem planetarū: lz habitantibus ſub equi/noctionali menſes ſint ſemper equales: non tamen habi/tantibus alibi. Cap. XXVII

¶ Nec̄io ſol fac̄ ānos diuerſificatos termināns ānuz in die ꝑfecto cum ſex horis plus: qꝛ ſol dat nobis ānū trecētoꝝ 65. dierum cōpletoꝝ cū ſex horis. Cap. XXVIII.

¶ Mūdus eſt vnus cōpoſitꝰ ex plibꝰ ꝯrys: hñs v̄tutē mo/tiua intrinſecā: plenus ſpiritibꝰ. Cap. XXIX.

¶ Baptiſte Sēmati Ceſennatis ad Lectorem Epigramma.

¶ Ingenio quicūq̄ȝ vales: abſtruſaq3 queris
Noſcere: diuinuz hoc ꝑlege ſemper opus.
Preclaruz Ueneti ingeniū mirabere Pauli:
Auguſtine aluit quem tua ſecta pater.
Hinc tibi forma manet que mūdi: doctꝰ ab ibis
Ut petat occiduas ſol quoq3 raptus aquas.
Hinc poteris zonas: ꝛ ſphere diſcere circos:
Omnia dictabit que ratione tibi.
In tenebris latuit: ſed ſolers cura Jacobi
Baptiſte in lucem prodidit .ergo lege.
Paucis accipies quod multis nō daret alter:
Clara tamen paruus multa libellus habet.

Finis.

Regiſtrum

¶Jacobus Baptiſta Aloyrianus Rauēnas Alberto pio carpēſi principi. S.P.D.

Leges & hanc Alberte princeps clariſſime operis huius Appendicez: que niſi opinione fallor: cuz reliqua lectione quā tibi cognoſcendaz propoſui facit equilibriuz: Eſtqz id ex eadē Veneti Pauli officina tibi opus depromptuz: verum maiore induſtria elaboratum: maioreqz eruditione. Enimuero omnis hic celeſtium ſignorum: ſegmentorumqz omnium figuratio & quaſi Typus: quidam perſpicitur: hic ortus & occaſus ſyderuz: ac celi conuerſiones: cum ipſa ventorum imbrium ceterarumqz tempeſtatum ratione: & vt in arctum omnia conijciam hic totum nature opificium contemplari eſt: ſed tua induſtria que in re litteraria ſupra ꝙ̄ dici poſſit: eminet: multo melius hec per ocium penſitabit: que poſtremo voluminis huius aſtruximus loco: vt plenius tuam excellentiam demereremur. ¶Uale.

A
¶Expoſitio
¶Diui pauli
nerari &
& ſimplicia

B
ꝙ generatio
principia ſicut
faciebāt toti
eius in tribus

C
quia ſm
Ax.non
ſit non ens
qñ quidem

D
ſica. Unde
vnūquodqz
mētum corpi
tem eādem

E
materiale
alimentum
principio ad
idem eſt

F
facietē dicem⁹
aut diuerſitas
ſermones
non eſſe

G
predicamēta
eſt ꝙ.b.
nam Emp.
gere non

H
q.ñ generatio
ex materia
ſc'da pars
dens. ¶Ad

I
alterationis
¶Sed poſſz
maiori: quia
¶Aridum

K
quia lz
neqz ratio
patet ꝯña
ꝙ generat

L
& minus
non ſunt
ſtratiuuz aut
aliquod eſt

M
ex hoc eſt
in diuerſis
habet ydeaz

N
maxime in
circuire gnōnē
eſt niſi quia
uerſio vo

O
¶Diui Pauli
¶Tertiū ſignū
¶Undecimū
¶Et figura

P
ſignoꝝ martis
meridionali cū
partes eius
iuppiter magis

Finis.

LIVRARIA DA UNIVERSIDADE

PAVLI.VEN
INLIBROS
DEGENER

Sala
Gab. RB
Est.
Tab. 30
N.º 6